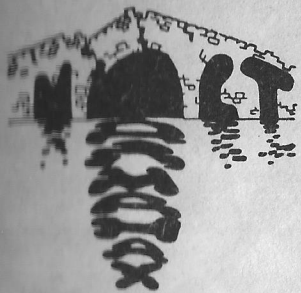

ИЗДАВА
ЕКОГЛАСНОСТ

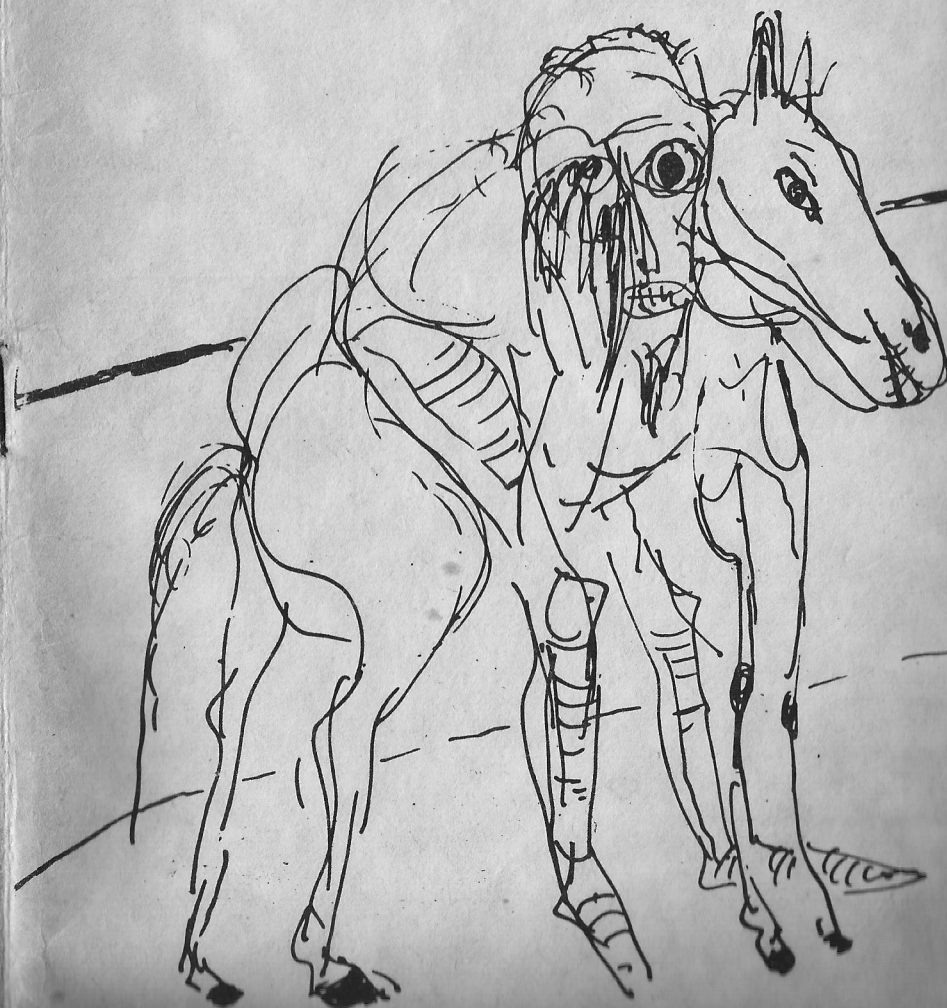

МОСТ

АЛМАНАХ
ЗА
ПОЕЗИЯ

ГОДИНА II • 1990

3

ISSN
0861-122x

А П Е Л

към всички, за които поезията е необходимост

За поезията отново настъпват тежки времена. Оковавана в догми, безмилостно тъпкана от идеологически чизми, просекиня пред портите на посредствеността, безсрамно дамгосвана от ментори и мастити псевдоавторитети, натъпквана в розовите калъпи на безсмъртния Април, подпухваща в кръчмите на безвремието, давеща се в блатата на цинизма и дребнавото живуркане, тя успя в един кратък миг да изскочи, разкъсвайки себе си, концентрира се в свръхмерен вик, в дива светкавица на словото, остави подире си дъх на озон и потъна отново, изтикана в поругените и полупустни предградия на културата.

Днес тя отново е *отвън* - в подземията на паметта ни, зъзне безпризорно едно ничие, вече почти анонимно пространство, стене под тежкия валак на весникарщината. Естествено, не само тя, но като че ли тъкмо тя е най-уязвимата. Защото поезията е и най-непригодна за масова консумация, защото в реалните условия на конкуренция и комерсиализация на културата правото на публичност се определя не от духовния ръст, а от тиража, и чрез него мнозинството, за което четенето е само времеубийствен акт, потъква безпардонно малцинството, за което четенето е духовно приключение. Радостен факт е, че тъй бързо се народиха цяла сюртя частни, кооперативни, дружествени и какви ли не издателства. Тъжен факт е, че всички те мислят по един и същи начин, и дори нещо по-лошо: че са *принудени* да мислят по един и същи начин от жестоките и изкуствено наложени цени в сферата на книгопечатането. От този начин на мислене или по-скоро пресмятане неизменно следва, че е по-добре да издаваш Вики Баум, отколкото Томас Елиът.

В резултат: **НИКОЙ НЕ ПЕЧАТА ПОЕЗИЯ**. Окрантавелият български Пегас издъхва на празни ясли. Заглавия на стихосбирки падат като гнили круши от издателските планове. Пример: "Български писател" връща стихосбирката на Георги Рупчев; стихосбирката на Иван Теофилов е оставена да чака "по-добри времена".

Всеки знае, че времената не са добри, че в тях доминира въпросът за оцеляването ни като нация. Може би - да ги преживеем без поезия? А защо не и без култура?

Поне за нас това е невъзможно. Независимо дали ще се запази традиционният за нацията ни висок ценностен статус, независимо от това дали "широките народни маси" искат да четат стихове или не, поезията не може да изчезне така, както са изчезнали динозаврите - поради неприспособимост. Нейното съществуване не се изчерпва само в създаване и разпространяване на текстове - тя е и начин на живот, един от пътищата за духовно проникване в света, универсална, свръхсетивна форма на общуване, най-чувствителното сетиво за ритъма и дисонансите в обществения организъм, везната, която противостои на рационалността в трудното равновесие на човешкия дух, третото око на човека, вгледано в бъдещето. Поезията не може да изчезне. Но може да бъде принудена да води подземно съществуване.

Това е унижение за едно демократично общество, каквото претендираме да станем. Естествено е цар Бизнес да предявява своите претенции. Но не е естествено хората, които произвеждат духовни продукти, да са лишени от *чувството* за благороден риск, да не са способни да поемат някои насъщни загуби срещу лесните печалби. При това не става дума за кой знае какво: един тъп роман изважда хартията на трийсетина стихосбирки.

Алманах "МОСТ", единственото периодично издание за поезия у нас, не може да остане безчувствен към комерсионалния геноцид срещу поетичното слово. Естествено, ние не сме тъй наивни да вярваме, че някой ще ни помогне, ако не си помогнем сами. Ето защо ние обявяваме учредяването на

СВОБОДНО ПОЕТИЧНО ОБЩЕСТВО

чията дейност да гарантира, поне доколкото е възможно, просъществуването на поезията в публичното пространство.

СВОБОДНОТО ПОЕТИЧНО ОБЩЕСТВО ще бъде форма на съпричастност и съществуване за всички онези, за които поезията е съдба, пространство за духовни контакти, общество от съмишленици, генератор на поетични проекти и опитно поле за поетични експерименти.

СВОБОДНОТО ПОЕТИЧНО ОБЩЕСТВО ще организира поетични спектакли, ще изпробва нови форми на контакт с публиката, ще провокира интереса към битието на стиха, ще организира поетични чергаарства, ще маркира нова духовна топография на страната ни, отбелязвайки духовно наситените точки от нея, ще търси синтез между поезията и другите изкуства.

СВОБОДНОТО ПОЕТИЧНО ОБЩЕСТВО вижда своята главна задача в създаване и гарантиране на публично пространство за поезията през тежките години, които ни очакват. С тази цел Свободното поетично общество ще учреди фондация, занимаваща се предимно с книгоиздателска дейност и спазваща строго принципите на *пълна безкористност*. Нито нашите редактори, нито избраните от тях автори ще получават какъвто и да било хонорар, тъй като за нас *поезията не е професия*, а призвание, и като такава не трябва да бъде свързано с материални интереси. Всички доходи от продажбата на книги ще се връщат обратно в касите на фондацията, за да покрият поне отчасти разходите по тяхното отпечатване. Естествено, Свободното поетично общество се нуждае от спонсориране и от облекчения в договорните отношения при набавянето на хартия и заплащането на печатарските услуги. Ето защо ние се обръщаме с молба за спонсориране към: Министерството на културата, Съюза на българските писатели, Съюза на преводачите, Фондацията "Отворено общество", всички държавни, кооперативни и частни фирми и организации, които са достатъчно мъдри да прозрат, че най-голям морален кредит носят инвестициите в културата, всички български книгопечатници и производители на хартия, всички творчески фондации у нас и в чужбина, към всички, за които е скъп българският стих, които са съпричастни към изцеляването на българското поетично слово. Свободното поетично общество ще направи и всичко възможно, за да постигне контакти с други сродни общества и да провокира интереса към българската поезия в чужбина. Не можем да не отбележим, че поезията е една от малкото сфери, в които сме *равни с другите* и имаме какво да им покажем.

Накрая искаме да подчертаем, че Свободното поетично общество е наистина *свободно* от всякакви политически пристрастия, от всякакви карьеристични амбиции и административни апетити, че ние нямаме никакво намерение да създаваме поетични канони, но нямаме и намерение да се поставяме в услуга на рафомански амбиции; че нашата книгоиздателска дейност ще бъде определяна единствено от формиран на доброволни начала издателски съвет, чиито членове

ще могат да гарантират със своя авторитет, честност и професионализъм невъзможността полето на поетичното слово да бъде обсебено от плетели. Изданията на Свободното поетично общество ще обхващат всички свързани с поезията текстове, включително критика и есеистика; ще се стремим също така да коригираме и твърде откъслечната и едностранчива поетична карта на света, достъпна за българския читател. Ние вярваме в перспективите пред нашата общност и се надяваме, че с нашите безкористни усилия ще постигнем частица от онази свобода, която дължим пред паметта на духовните ни предци и която е тъй насъщна днес, утре и винаги.

МОСТ

ПОЕЗИЯ

БЛАГА ДИМИТРОВА

СИЗИФ

Когато се събдне надеждата,
тогава чак осъзнаваш,
че никак не си се надявал.

Това е нечувано чудо:
Сизифе, довякъл си камъка
нима до самия връх?

И камъкът още не рухва
обратно по урвата, както
повелява древния мит ...

Защо ли не триумфираш?
Нима си се сраснал с навика
да тласкаш камъка до без дъх?

Или си изпитвал наслада
от жулещите гралавини,
до кръв израняващи гланите?

Или търсиш по-невъзможното:
на билото да задържиш
изкатерената едвам канара?

Сега тежестта ѝ измерваш
с тегликата на тревогата,
с разпятието на мисълта.

Не камък! Вкаменена история,
унижения, битки и болки,
вкаменена народна съдба.

Ще сможеш ли да закрепши
ах, моя надвиснал над бездната
разклатен, разкъртен гранит?

HM 90

Днес твоята кръстна мъка
е зрелище на екрана -
светът, стоглава ламя, те зяпа.

Ако изтръгнеш ръка,
за да нахвърляш драмата,
която в теб се заражда,

ще се сгромоляса гранитът,
ще се разсипе надеждата
на хиляди драми и скръб.

Ако дезертираш в себе си -
там, дето те вика разплакан
осиротелият смях,

могава и теб канарата
ще повлече в пропастта,
премазан от угризения.

Сизифе, ти с проклетие
на камъка си обречен,
за да му вдъхнеш гуша.

30.09.1990

ЕЛЕГИЯ ЗА ДОН КИХОТ

Ако някога, някъде, някак
колелото на историята се завърти
тъй, че Дон Кихот дойде на власт,
ще настъпи непредвидим обрат.

Първо, рицарят на Печалния образ
трябва званието си да промени
в дух на държавнически престиж:
лидер на усмивката пред екран.

Второ, длъжен ще бъде да замени
своя верен, изнурен Росинант

с най-модерен, броневи мерцедес
и да префучава вихром край нас.

А гръгливият гърт Росинант
на битака ще бъде продаден
за валута на чудак-чужденец
и препариран - изложен в музей.

Но ще възникне по-сложен проблем
с оръженосеца, предан до гроб.
Достолепното копие ще премолят
за конструктивни дребни бурми.

Санчо Панса обаче си е неук,
ни западни езици, ни маниери.
Даже бърка символните слова:
Вместо консенсус - консервас,
Вместо демонтаж - гий менташ.

Как да го включиш във висшата свита?
Господарят ще му обърне гръб.
Но Санчо Панса не е от вчера -
фирма ли, ферма ще основе.
И ще казва вместо бизнес - бъзнес,
Вместо оферти - галаверти,
и ще гласува за подкупна в плик.

Дълга опашка от Долцинеи
в монокини, в ерос-танци и в транс
ще причакват своя лидер-угол,
за да получат на крак автограф.

Дон Кихот ще пристъпва мащабно,
вече не кльоцав, а гушав, мастит,
и вместо онзи леген продънен,
ще държи леге артис за шлем.

Няма с вятърни мелници да се бори,
Вятърни мелници ще върти с размах,
политика в мастика ще бистри,
речи-отчети в пакет ще чете.

В аудиенции, в резиденции,
и с процедури сред подлизури,
и с фрикции, и с фракции,

ВОЙНАТА ЗАПОЧВА

Тихо, котешко - стъпки в аквариум.
 Войната започва, любима!
 Под прозореца мина статуетка от фарфор.
 Довиждане, сине, войната започва!

Сребърен зъб светна в усмивката.
 Сбогом приятели!
 Войната започва!

Зад океана се появи друг народ.
 Войната започва, народи!

Смъртта сли под езика ни.

1989

БЯЛО

Колко е хубаво бялото!
 Сняг.
 Писмо.
 Риза.

А бяла трева?
 Бяла вода?
 Бели очи?

Ужасният миг
 преди да загине земята.

Ще бъде бял миг.

1990

HM 90

ПРИТЧА ЗА ГОЛЯМАТА ТАЙНА

И секачите свлякоха от хълма стария гъб.
 И дойдоха овците и опасоха сянката му.
 И се юрнаха свини и изядоха желъдите.
 И най-подир спряха комарджии-търговци.

И развързаха ръце и кесии, уригнаха си,
 хвърлиха зарове, слънчасоха, извадиха ножове,
 стана червено и потънаха зад хълма.

Едно зарче се търкулна под тревата.
 В него имаше един гъб и сянката му.

Бог му пошушна да стои там.

1990

ДЕТСКА ТЕТРАДКА

Тази стара къща е на моя дяго.
 Това е дърво, което расте нагоре.
 Той умря на Коледа.
 Неговите листа са зелени:

Нашето куче се нарича Шаро.
 Всяка сутрин пия топло мляко.
 Рали оре. Ори, Рали, ори!

И Владеех голеемия свят! Трансцендентаален!
 С тънко пръстче запушвах в ключалката слънцето.

И учех един щраус да чисти бълхите на динозаврите.

1990

Изящна словесност? За какво ти е?
Да се плюснеш под колелата на учебника?
Да те намразят учениците повече от Гьоте?
Защо навиваш времето около врата си?

Вчера по слънцето се появиха гуми.
Очите, които тръгнаха, не се завърнаха.
Остана повече хляб, сол и вода.

Слагам гума вместо цвете
пред гроба на ослепелите заедно с мене.

За своите загуби пиша.

1990

НИКОЛАЙ КЪНЧЕВ

ЛЪВ СРЕД ПТИЧА КЛЕТКА ЩЕ ЗАПЕЕ

+
Страннико, поезията има
скрити прелести, дори съдбата
да изважда своите на показ.

+
Пълнолунието преизпълва
езерото чак дотам, че в свода
вместо капки бръскам се светулки.

+
Космосът е електрифициран
със звезди и затова се моля
някой ден да не угасне токът.

+
От присъствието на духа ли
в омагьосаната къща губиш
сам присъствието на духа ти?

+
Стих, подобен на небивал изгрев,
как под слънцето е всичко ново
чак дотам, че слънцето е ново!

+
Как защо змийче излиза
от комина, ако захладнее?!
Просто то си е студенокръвно.

+
Ах, защо ли нещо в мен цвърчи, че
птицата политаща задига
моята възможност да политна?

+
Този, който вади ми душата,
иска вътрешният мир да стане
външен мир ... А аз да съм бездушен.

+
През отворената рана влиза
болката и трябва да излезе
твоя Вук - излиза, че под ключ е.

+
Няма кой за теб да се погрижи,
и когато стигнеш до просия
си подай от себе си петаче.

+
Щом сме си затваряли очите,
ако сметката ни не излиза,
ще ни види сметката съдбата.

+
Центърът на тежестта, която
скромността не иска да си дава,
се таи в крайъгълния камък.

+
Ако пеперугата ужили
с красотата глупака, той веднага
се надува /по-красив от нея!.

+
Правата, когато се обърне
да се види, става крива. Да, но
без самопознание не може.

+
Дължината на една змийорка
в погледа отсичаш на рибаря
и скъси завинаги живота.

+
Всички плувачи по гръб загърбват
своето потъване, без мисъл
за отлитането си в небето.

+
Днешният поет не е от вчерашен
с джобния формат на своята книга
те е сложил в джоба си, класико.

+
Видната красавица не вижда,
че очите ѝ я ослепяват,
ако не погледне друг в очите.

+
Тя танцува с голо наметало,
но това едва ли предполага
балът с маски да се демаскира.

+
Тъжното момиче сред щастливи
грудки е трилистна детелина
сред четирилистни детелини.

+
Сред зоологическа градина
либералът умилен твърди, че
лъв сред птича клетка ще запее ...

+
План на град, и в него празно няма.
Но планиран, после преизпълнен,
с нищо никого не преизпълва.

+
Като лъжат пак народа, гледам
как превръзката кърви без рана
около очите му - без: огън?! ...

+
Някога ще разберат, но може
нищо никога да не признаят.
Страшен съд, ти плашиш гарги само.

ПОЗИЦИЯ

ДИМИТЪР КОРУДЖИЕВ

ОТКАЗ ОТ МИСЛЕНЕ

"Нека се самозапалят" - говореше се тук и там по софийските опашки на 20
"Що не отидат да работят?" Каква непреходима глупост! - отчаяно възкликна
приятел. Не бях съгласен. Това не е точно глупост, а отказ от мислене
десетина години тия хора ругаеха поляците и говоряхт им беше същият.

Какво нещастие - да смяташ, че е по-трудно да работиш, отколкото
самозапалиш. По-достойно е да си на унизителна опашка, отколкото в пазар
на свободата. И да не те докосва страхотното усещане за огъня, обхваща
човешко тяло.

Всяка посредственост е грубо материалистична. Всеки порив към
състрадание, към голяма саможертва заради идеална цел, всяко извисяване
собственото благо осветяват довчера обикновената душа, тя служи вече
велика проповед. В спасителни за нацията времена интелигентността е
сянка и прави място на духа. А той е винаги над думите. Що за безмерно, из
от колебания и корист възмущение е носил в себе си Ян Палах, момчето,
през 68-ма в Прага, за да освети докрай злоещото лице на една полит
система и да я обрече на гибел? Саможертвата е и осъществяване на
закон на Даването. Няма нищо по-спасително за морала и живота.

Не е ли цялата природа дар за не особено достойното човечество? Не
ли Исус за другите на кръста? Не отдаде ли себе си и Левски?

Даването има много форми, много поводи. Великите му примери се раждат в ранични времена, когато простото работене е пагубно. Те ни доказват, че животът има по-висш смисъл.

Какво би станало с България, ако героите от лагерите, героите от последните две години не бяха предпочели саможертвата в различни степени пред грижата за себе си? Ако не бяха осъзнали, че самата работа в обществото, което пропийлява кичко, е вече подигравка с работещия?

Прегръщам мислено ония прекрасни хора, гледували съзнателно, за да очистят себе си и въздуха, който дишаме от тъмните наслойки на отминалото време. Политиката е донякъде подробност. Появата им и делата на много други българи са истинското оправдание и надеждата на нашия народ.

Но едновременно опитвам да спра с молитва пламъците. Макар и да разбирам тяхното величие, останалото е за мен над всяка граница на поносимостта. Дали, обаче, мога да помогна?

Когато някой казва "нека го направят", когато предупреждението и молбата за спасение се посрещнат от петдесетина души в парламента с недоверчив шепот и трудно спотаяван смях, изтръпвам от уплаха. Ще понесат ли тези хора своя грях, ако, не дай боже, заплахата се сбъдне? Ще го понесе ли България?

А тя е мъченица, но и грешница. Затова сега да трупаме добро. Как иначе ще се измъкнем от голямото пропадане? Как ще стъпим на брега?

София, 21 август 1990

Б.А. - На 26 август се случиха събития, разширяващи проблема на това есе и ни водят към важни заключения, които сме длъжни да направим. Но аз бих искал то да излезе, както е написано, с едно предхождащо тези събития съзнание.

ПОЕЗИЯ

АТАНАС СЛАВОВ

ПОРНОГРАФСКА ПОЕМА 1968 *

На Никола Буков

1.

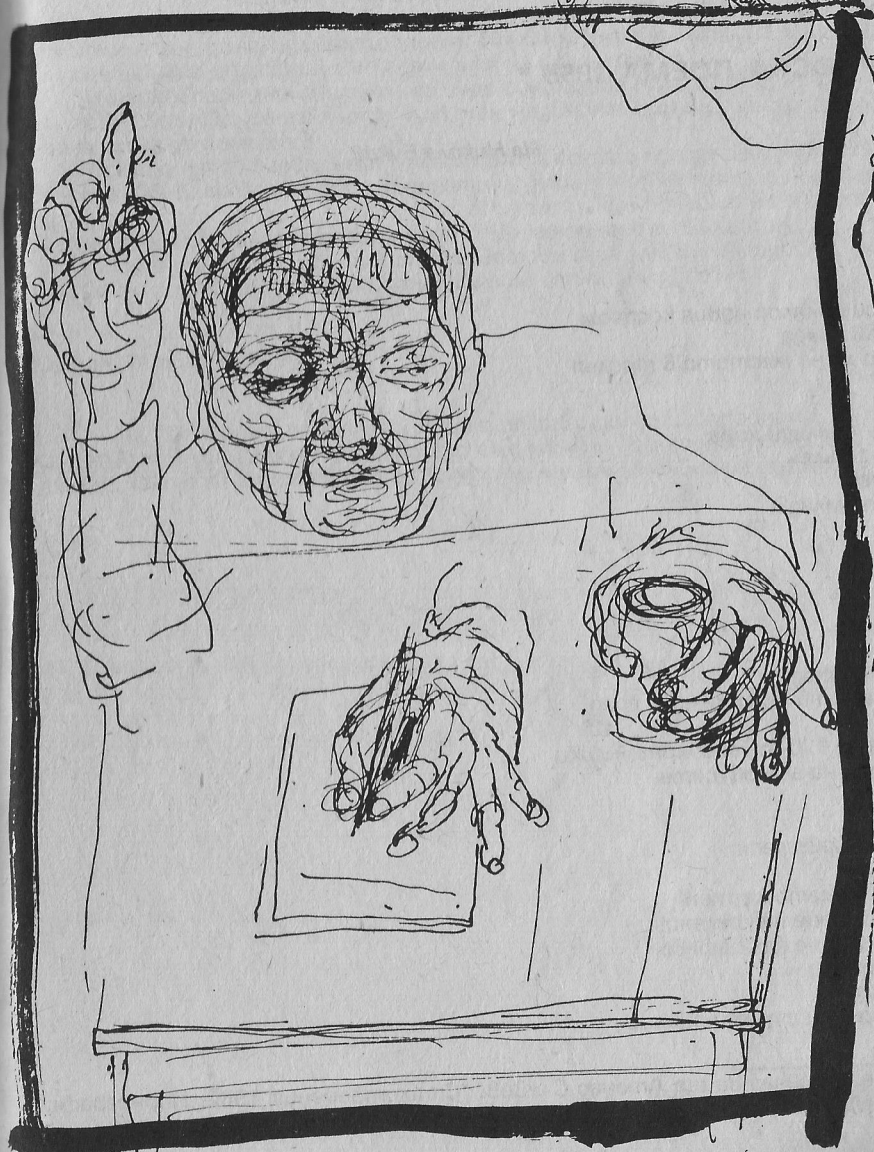
Тази вечер си облякох новия костюм
и излязох във града
празно бе до мене мястото в тролея
пусто бе
Млади хора
Света пълен с млади хора
Бе ли толкоз пълен
света със мен
Когато аз бях млаг?

2.

Колко пъти ще стоя
сред паяжината на този празен граг
куха муха
във центъра на 120-те сребърни нишки
на трамваите, на автобусите
и на тролеите
Ще завали
Върни се при дърветата
Там след дъжда
света ще лъсне като кестен
жълтото ще стане пак зелено
зеленото ще стане пак кафяво
кафявото червено
Там след дъжда
света отново ще се пълни с вещи

* Поемата се препечатва от Атанас Славов. "Стихотворения 1962. Порнографска поема 1968". Мюнхен, 1980. - Бел.р.

ГЛАВА 3

HM 90

и настроенията
ще се стопят
Върни се при дърветата

3.

В това море от хлорофил
се е родил часът на третото ти уиски
във това море от лъснати листа
се ражда и стиха на този час
във това море от дъжд
и млечна белота
умира всичко

4.

Отново е добре
Лъщи кристала на мойта самота
Отново е добре
но в тъмното предметите ще оживеят
Добре е
но вечерта изпраща своите деца
В лицето на две хубави деца
едното осемнадесетгодишно
другото грозно.
Кристала зазвънява
Мистър Паганини
много извинявай
мухата изпълнява
две струнни тарантини
много извинявай
Мистър Паганини
стъклото зазвънява
Досипи ми!

5.

Чакай гушко
ти не ги разбираш
Чакай да ти кажа
нещо страшно умно
ти не ги разбираш
детенце малко
с поглед лазурен

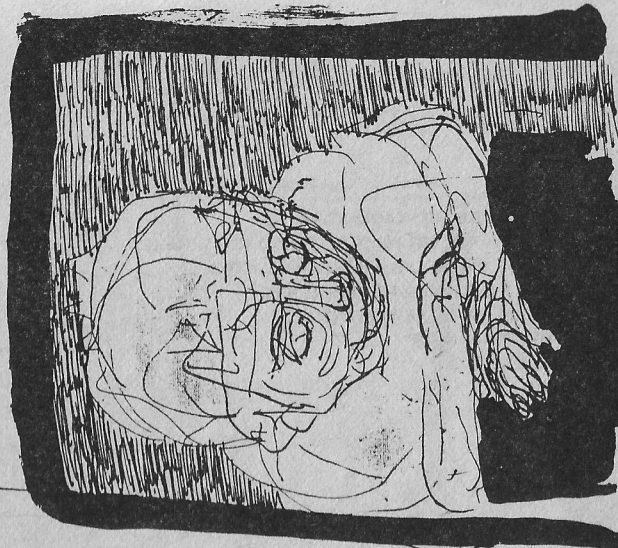
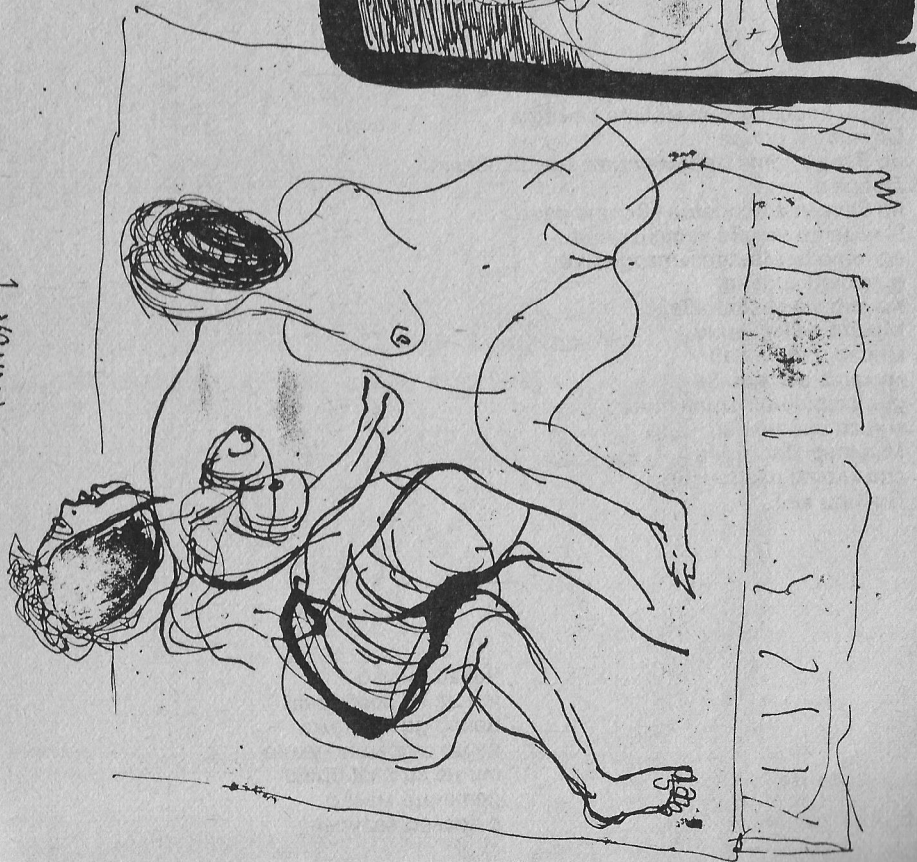
ти нямаш грижи
 в тия години
 погледа весел
 добре не види.
 добро ли зло ли
 настреща иде.
 И ако знаех
 какво да кажа
 щях да ти кажа
 детенце малко
 с поглед учуден
 ама не зная
 какво да кажа
 детенце малко
 с поглед учуден
 ама не зная
 какво да кажа
 детенце малко
 с поглед възбуден.
 Няма значение
 много си хубаво
 много си сладко
 прасенце малко
 с поглед лазурен.

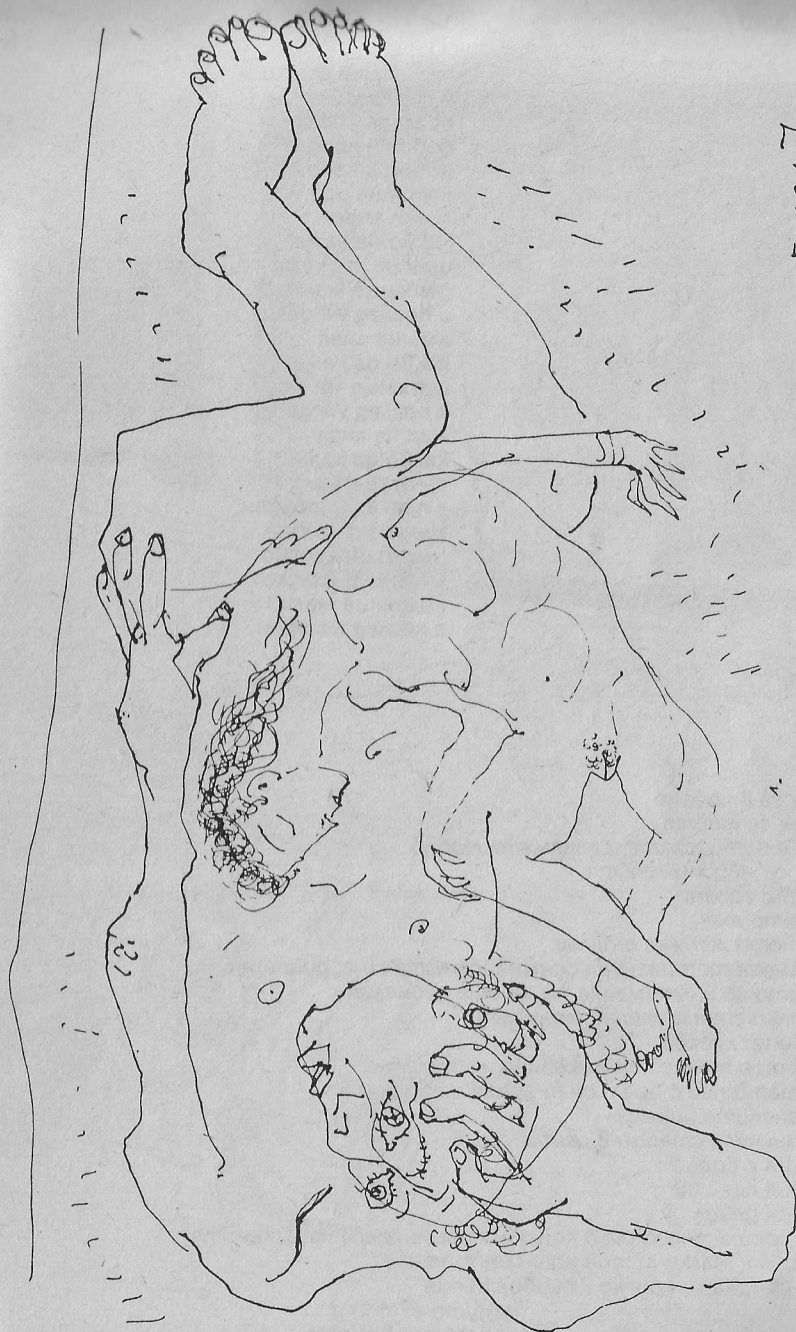
6.

Те не са влюбени
 но как се любяат
 Това е истинската и голямата любов
 Пет хубави момичета
 едното грозно
 другото алт
 третото женено и плаче
 четвъртото празнува осемнайсетата си годишнина
 петото го няма /майка му не го е пунала/
 Няколко стеснителни момичета
 първото хубаво
 второто толкоз срамежливо, че нахално
 третото пее с брат си /и една китара/
 останалите никакви
 И тримата старци в скоба
 единия с брада
 единия плешив
 единия дебел
 Ний носим много скъп коняк на осемнадесетгодишната
 Те носят малко евтин лош коняк за нас
 Ние изпиваме коняка - първо скъпия
 подире евтиния
 и накрая - виното

HM 90

ГЛАВА 4

ГЛАВА 7
1790

И тримата се влюбваме
брадация във своята студенина
плешивия във осемнадесетгодишната
дебелия извежда грозната в градината
Колко са странни тези осемнадесетгодишни устни
Брацията пеят
Те не са влюбени но как се любяат
Това е истинската и голямата любов

И аз не мога да преспя леглото си до сутринта.

7.

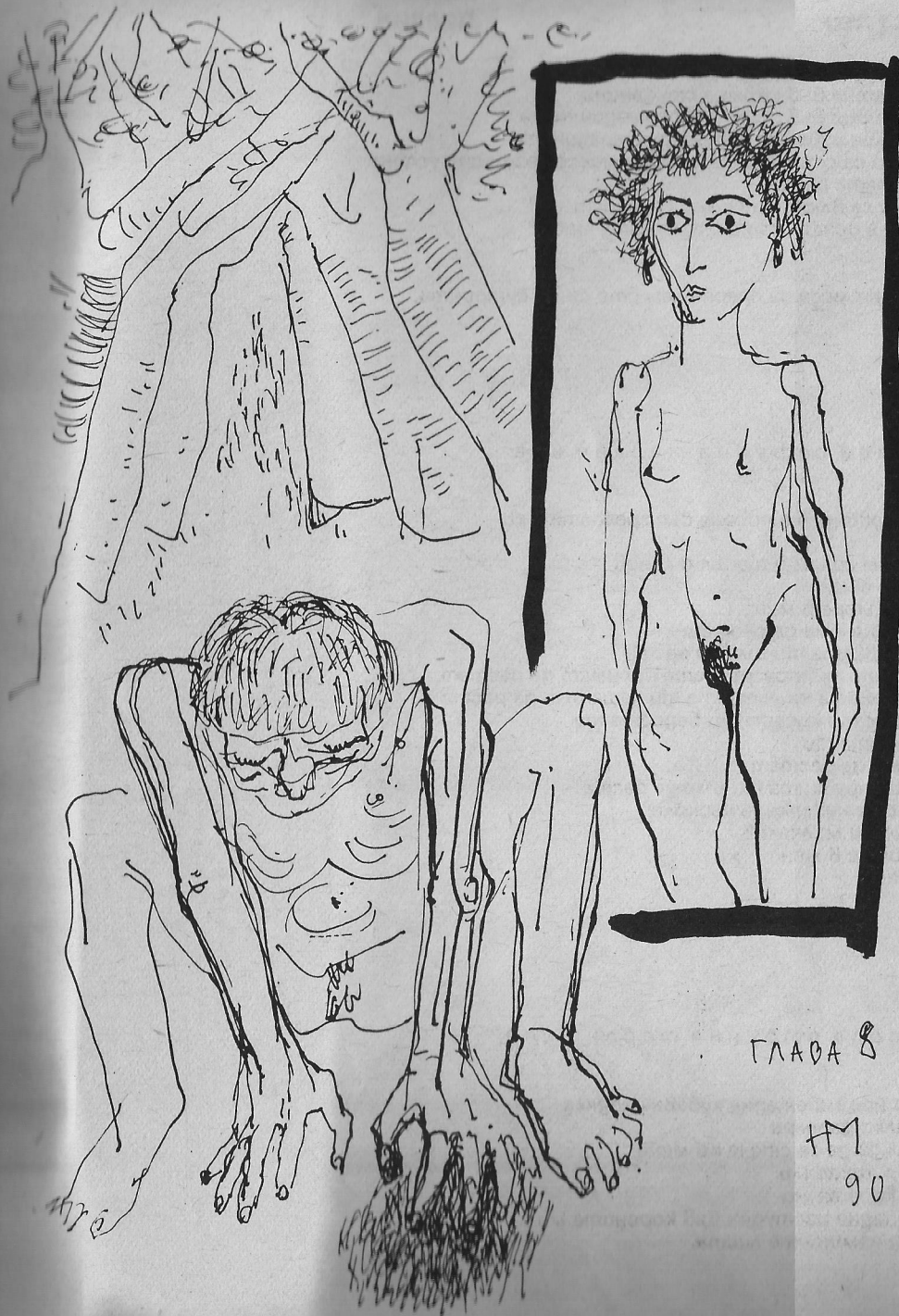
Първа струнна тарантина:

"остави да те покоря със зрелостта си
спи
аз съм голям и топъл и ленив
като земя
спи вътре в мен
ти още има да растеш
Усмивката ти има да расте
ръцете ти, презръдката ти имат да растат
забравата на устната ти чаша има да расте
очите ти косата ти бедрата ти
гърдите ти
имат да растат
Приструвката ти има да расте.
Аз съм навсякъде наоколо
голям и мълчалив.
Свий се в мен
и спи"

8.

Втора струнна тарантина:

"Да преживея една хубава раздяла
Малко да умра
Дъжда да се стече по мене
по лицето ми
по кората ми
да падне изстуден във корените ми
под измитите листа.

ГЛАВА 8

HM
90

МОСТ 3/90

ПОЕЗИЯ

Да преживея едно тъжно
оставане в гората
сам
сред толкова приказващи листа
единствен аз непипнат
от вятъра
Да преживея
красотата на голотата си
във тъмното
без да помисля
за ужаса на първото разсъмване

това е толкоз хубаво"

9.

Лъжа.
Леглото цяла нощ се вслушва в тъмното
и знае
не съм сънувал, не мислих, не мечтах
Измислих ги
сънищата дето ги разказвам
И всъщност
просто чакам да се съмне.

Лъжа.
От часове се вслушвам в разбудената къща
и зная
отдавна вече вън е ден
измислена е
тъмнината в стаята около мен
и всъщност
жалузите ми запазиха нощта.

10.

Сега във манастирите
започват утринната си молитва
Пред мене в зрача
стои иконата на спуснатите жалози
през цепнатината виждам своята богородица да се отдалечава
с гръб към мен
прегърната през рамо от момчето си
и утрото ги къпе в евтиното си небесно злато.
Късно е

Тя ме е чакала да кажа утринната си молитва
 Аз също чакам
 да се очисти моята икона от евтино злато
 за утринната ми молитва
 Благодаря ти, Господи,
 че ме направи
 стар
 за да престане да се разсича света на мозъка ми
 на млад и стар
 от ножовете на затворените жалози

А ето че аз бутам капациите на своята икона
 и пускам да навлезе върху мене
 бялата светлина на новия ми ген

11.

"Назад в града!"
 - мълчимо ние.
 "Назад сред къщите
 сред хората
 сред ресторантите!"
 - мълчимо истерично ние.
 "Да се смесиме
 сред ресторантите
 сред хората
 сред къщите
 Да се стопиме
 Да ни няма
 Да не се виждаме
 ни помежду си
 ни от други!"
 - влягам във през стъклото аз
 и примата се бръгнахме за да платим билетите
 и примата си върнахме стотинките в малкото джобче
 Едва влягаме през стъклото
 и в един глас мълчим:
 "Назад в града"

Автобусът нажежено трака
 и разкочените шопи по седалките
 подскачат като пуканки

ГЛАВА 10

11 90

ГДА БДА 12

HM 90

МОСТ 3/90

ПОЕЗИЯ

12.

Ние се лутаме в оголения храस्ताк на масите
Есен е
Егна лъжлива звезда молчна
ни маму ВЪН
Побреният автомат изсипва
кафето на Венецианската мозайка
свег туи изтраква със безсмислената бяла чаша.
Изправяме гва от погрънните на масата столове
и гъбо си говорим
загледани в мочието със сребърната кожа
което си отива
женствено и нервно
отратено от позамения Вратар
Във ресторанта Всуко е заето
Един самотен негр отминава
между останалите без покривки маси
отнасяйки последния раиран панталон
отнемайки последния червен жакет
от нашата умираща тераса.

От умре няма да сме тук.

13.

Нищо не трябва да се случва
ние грешим
заедно искаме Все нещо да се случи
не трябва
Трябва да става Все едно и също
непрекъснато
да се повтаря Все едно и също
Да ходим Все В един и също кръг
същите
Все по един и също начин
Все по едно и също време

И мозага нищо лошо няма да се случи
И мозага ще ни бъде много хубаво

14.

След малко няма да сме тук
 Пак ще смениме заведението
 Пак ще изпием по една голяма
 ще пуснем една малка
 ще се престориме един след друг
 че се обаждат по телефона
 но ти не идвай
 не ни търси
 След малко няма да сме тук.

След малко няма да сме никъде
 След малко ще сме много надалеч
 и пак ще сменяме едно след друго заведенията
 ще си поръчаме по една малка
 ще пуснем по една голяма
 и дълго ще висим
 в антрето
 до телефона
 пред бавния клозет.

Всичко ще бъде много дълго
 Всичко ще бъде много бавно

и някъде по дългата и бавна улица
 ще закъснеем
 за последния ти млечен бар
 и ето че ще дойде ред
 нацяло да смениме заведението.

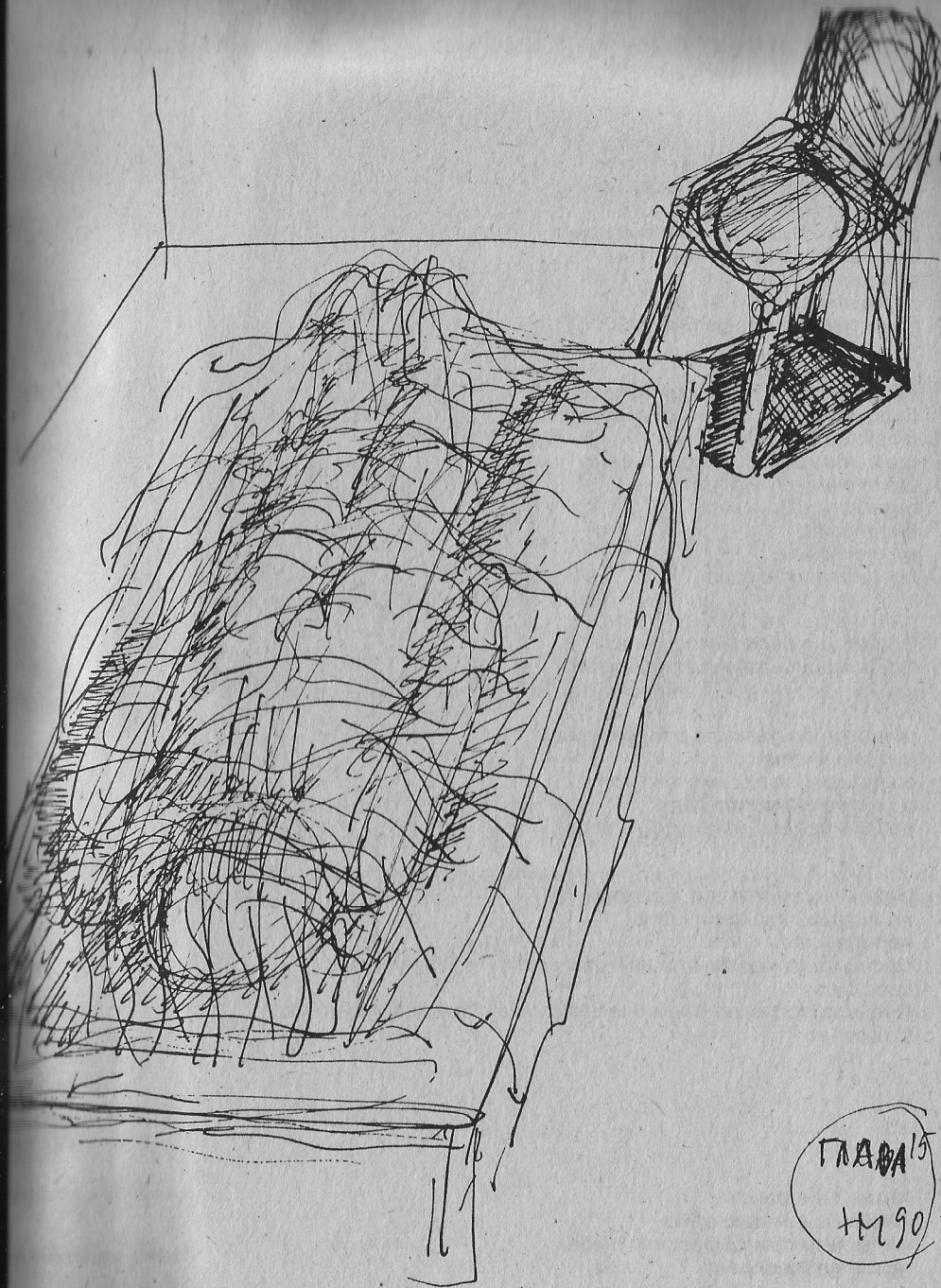
Идвайте малко късно, Господи,
 но ние сме най-кротките
 най-тихите
 Пусни ни да поемем по най-дългата ти звездна улица
 и толкоз
 Пусни ни да се гмурнем в млякото на твоя звезден път
 Стига ни.

15.

Може би е рано
 Може би е много рано
 Аз винаги съм се боял от тебе
 че ще дойдеш рано

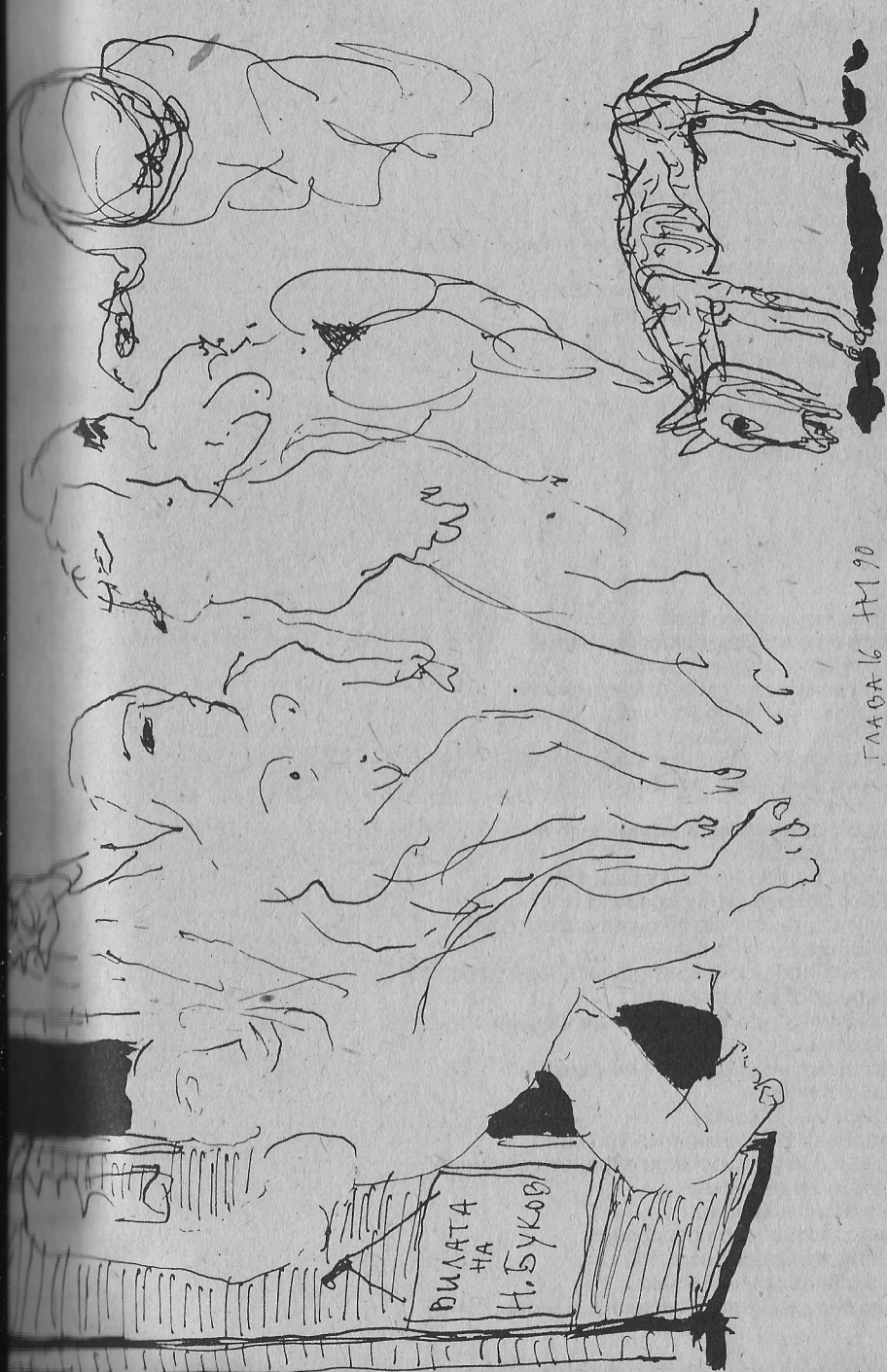
ГЛАВА 14 11 90

Сега го дйге
Какво от туй?
Не можеш нищо да ми вземеш
аз съм приготвен
обмит
намазан с благовонно масло
покрит със бял чаршаф
и тлението пръска мирис на тамян и Восък
около главата ми
Ела седни до мен и ме помилвай
с безпътните си пръсти
Виждаш ли?
Мене ме няма
Простни отгоре ми
неосезаемия си чаршаф
Вижда ли?
Мене ме няма

16.

а вилата отново ще се буги
като голям часовник от Бавария
върху стената на света
и от зелените капаци ще изскачат
със крясъци на сойки млади хора
влюбени и пияници и всякакви
и скулптори и курви и какви ли не
И малкия Фелини от Волюяк
ще се чуди
как от голямата цигарена кутия
на терасата
излиза домакина с липсващ зъб
Ще се обърне за подкрепа към градината
но всеки люляк ще запърха с гроздове
новородени кученца
и голия професор ще погони най-голямото
сред нарове и кипариси.
Тогава той ще си отиде при Фелини
да го плаши
със шампата и босите си дънки
Ние оставаме
В черни костюми
заровени в огромните купи сено
срещу новозагорските еврейски гробища
раирани и нереални
пияни и безкрайни
като тракийско погребение
а вилата ще се разсипва
като пясъчен часовник
над германските каменливи наноси

над костите на германските кръстоносци
над костите на германските маганджии
над костите на кучки и професори.

с. Герман - 1968

Из "ВМЕСТО ПОСЛЕСЛОВ" към Мюнхенското издание:

... Искан, да прибавя към "Стихотворения 1962" още един документ на сфийския литературен "ъндърграунд": "Порнографска поема". Това произведение имаше кратък предговор, който обясняваше заглавието, но за съжаление в момента го нямам на разположение. Работата е в това, че терминът "порнографско" в случая е употребен както Николай Райнов го употребява в своята "История на Изкуството", т.е. - не става дума за това, че са изобразени сцени, които въздействуват на най-ниските сексуални инстинкти на читателя, а по-скоро за това, че действителността е "свалена" в произведението без да бъде естетически опосредена. Казано просто: описани са събития, хора, вещи, които определен кръг от столичната творческа интелигенция познава добре и към които има носталгично отношение, но които за непознатия читател едва ли имат някаква стойност. Това именнс Н. Райнов наричаше "порнография": събуждането на емоции, които не са вечни и универсални, а преходни и ограничени; и за него нямаше значение дали това ще са политически, социални или просто сексуални емоции. Точно там беше и патосът на тази поема: да бъде само за един месец кръг от приятели, които и без това бяха обречени на творческо забвение още преди най-зрелите си години. Искан да създам интимния свят на една малка група творци, които бяха третираны като вътрешни емигранти в собствената си родина; да отразя колкото мога тази бледа светлина, която просветна между нас за няколко само години и потъна завинаги в мрака на забвението, както толкова много угаснали български искрици за красотата.

В поемата се описва вилата на стария земеделски водач Буков край село Герман такава каквато беше през втората половина на шестдесетте години. Пет декара подивяла градина, тераса, занемарени пет стаи на два етажа и племенникът на покойния собственик - художникът Николай Буков. В продължение на няколко години тук са идвали всички художници, писатели, поети, скулптори, артисти, режисьори от нашето поколение; всички свързани със "размразяването", които след 1965 си лекуваха раните с пиене, хайлазуване и озлобено пропиляване на творческите си възможности. През есента и зимата на 1968 година живях там понеже бях останал без квартира. Пиших историческата си поведст "Добри Желязков"; нощем мишките ме прескачаха; ловех ги и ги хвърлях на прочутата кучка на вилата - Джилда. Най-близката кръчма беше в село Герман на два километра от там. Като затрупахме сняг стоях сам с Джилда; като се запоплеше "артистите" нахълтваха от столицата. Случвало се е по 10 до 15 души да останат да пренощуват. След това се спускахме заедно в града и се лутахме с дни: по пътя от вилата до "Бамбука" през 1968 година имаше 11 заведения, които работеха до сутринта.

По него време на режисьора Рангел Вълчанов не му даваха работа и той правеше кино-реклами за цигарите "Ком". Буков също беше без работа и сглобяваше на вилата една двуметрова цигарена кутия за рекламата на Вълчанов. От нея трябваше да изскочи някаква красавица по трико, или нещо такова. Една сутрин на

разсъмване Вълчанов пристига: бос, по джинси с една стара шампа на главата - да види дали е готова кутията. И както се разпавяха с Буков на терасата, капациите взеха да се отварят и взеха да се показват протестиращи глави: графикът Иван Кожухаров, скулпторът Александър Дяков, скулпторът Галин Малакчиев, моя милост, дизайнерът Георги Дочев, зад тях разбира се - цял рояк приятелки и случайни познати... Вълчанов се хвана за главата и избяга! Както и да е. На пролетта тръгнах да си ходя и за благодарност нарисовах на Буков едни котки, за да плашат мишките, но той каза, че не зная да рисувам и поиска да му напиша поема като наем за престоя си там. Така се роди "Порнографска поема" - по поръчка. После тръгна от ръка на ръка; един екземпляр ме намери тук в Щатите.

Мина и замина моя свят! Пораснаха наследници, и чувам, че сега вилата е ремонтирана; няма мишки, живеят в нея братовчедките и племениците на Буков, които тогава бяха дечица; подивялите дървета са изсечени и е насаден лук и чесън. Това е. Свърши се. Разпила се даже мъката, която ни събираше тогава.

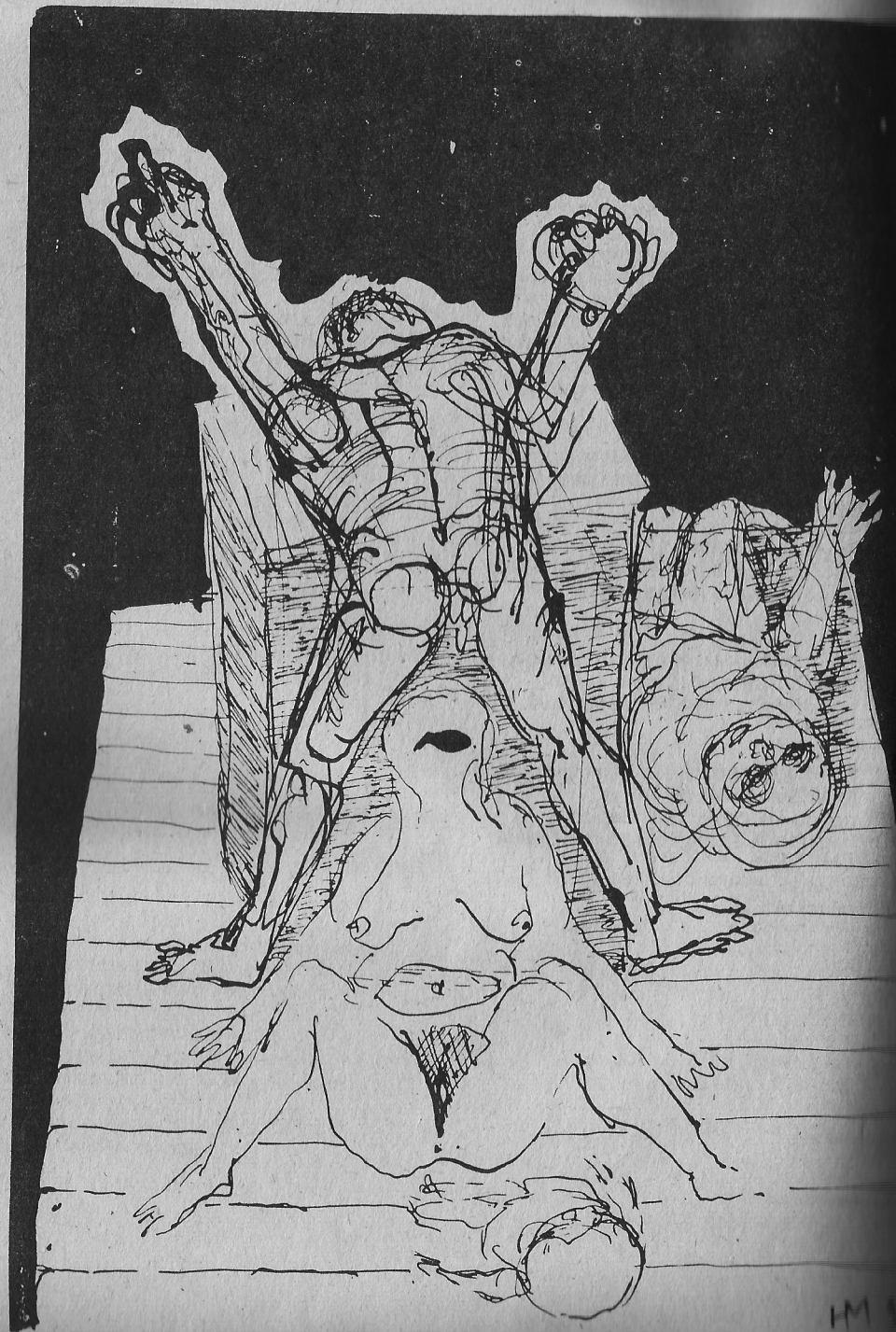
Горе долу това е. ...

ВАСИЛ СЛАВОВ

БИЧ БОЖИ - II

На Божидар Станков

Големият и Властен Тълкувател,
изтъкнат лауреат
и още много работи,
повдигна куция си палец
и с глас на гревност обобщи:
- Кореновидни са летежите ви, безпризорни.
Опъвате крило, но капе кал.
Като кокошката с глава отрязана
за зрънцето несмляно съжалявате.
Загубихте и комката и дирята,
летеж и пъплене налучквате случайно,
а и глупакът мяра знае,
ако Все пак е истински глупак.
Над легионите от празни гуми
умря орелчето-тотем
от мъка.
Червеният и бесен плащ на воина
сега привлича само вироглаво шиле.
Глупаци,
грисльовци,
трохи!
Осмислихте ли, че стремежът
е само тънка граскотина,
която граснатият ще забрави?

В обърнат хълм прахът Ви ще замръкне,
защото и мъртвилото от Вас се скри.

Докато Тълкувателят мижеше,
/пред собствената си персона възхитен/
отнякъде долитна безпризорен,
в омразата се блъсна и замря.
Дочух от него следното жужене:
- Всевластни Лауреате, Тълкувателю,
познавам те от времето, когато
честта си снесе в моето гнездо.
Но чуй Все пак смирените въпроси,
които от възнение и слабост
не мога никога да доведа докрай:
- Защо ...
кога и докога ...
Все пак и ние, кротичките хора ...
и майките ни в сянката разплакана ...
децата ни ухаещи - и те ...
защо ...
нима за миг поне ...
последни ли от времето ще пием?
до кончината ли ще ни герат?

Не падна гръм. И отговор не падна.
В угасващия ден, като замах,
просветна точен и ехиден зъб.

Прободен, безпризорният потръпна.
Преди петата да опъне,
преди от себе си да отлети,
като насън молитвено простена:
- И идват ...
облаци ...
от скакалци ...

СЪТВОРЯВАНЕТО НА ЧОВЕКА

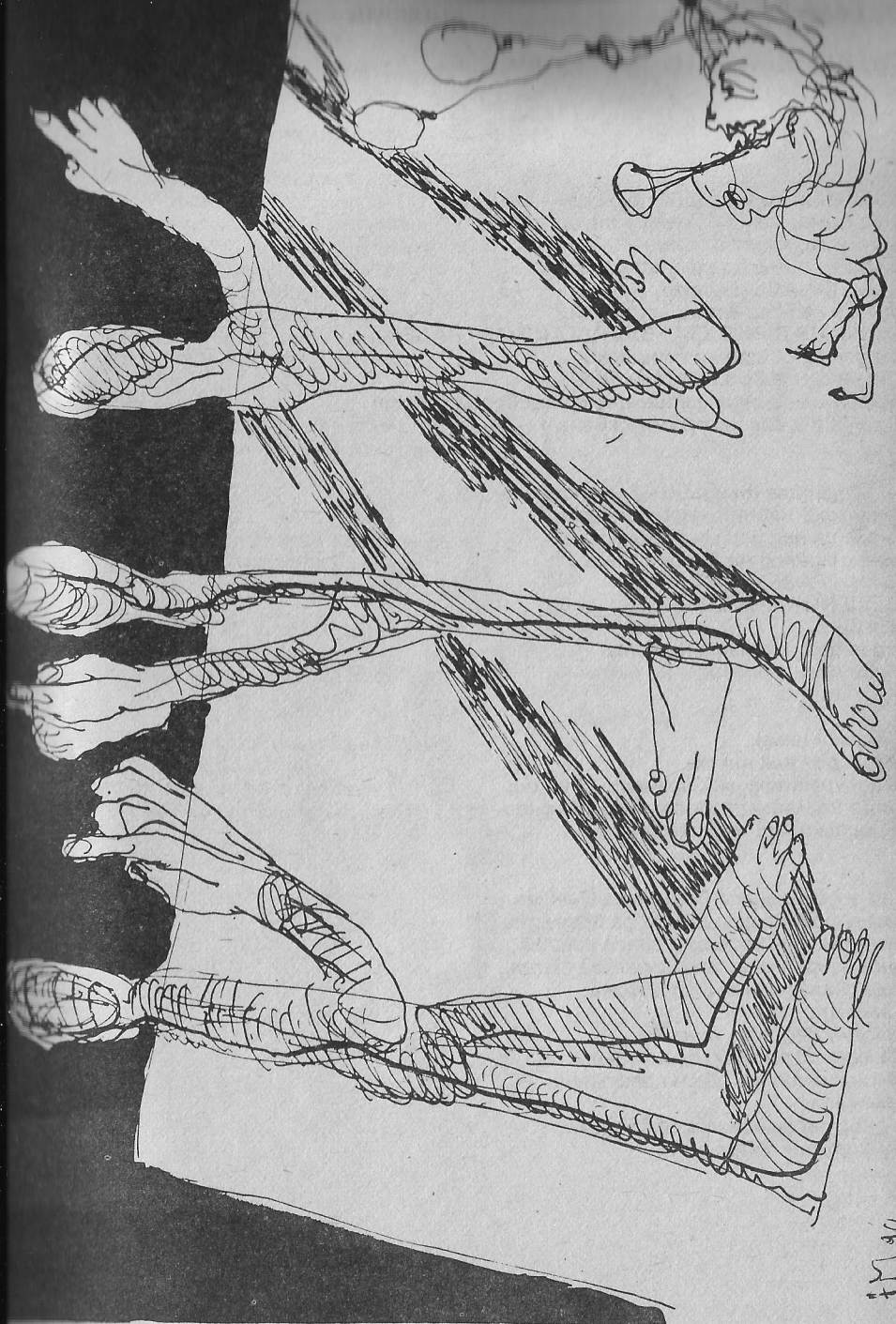
По една възвишена репродукция

Скопеното ни чака да ни блъсне,
а ние бъртаме по зикуратите от гуми,
по кулите, където никои
не среща нито прилеп, нито пръч,
а само някакви двуноги,
нарекли себе си Венец природен.
С АНТИМАТЕРИЯ КЪМ ВАВИЛОНСКИЯ ГРАДЕЖ -
към стартовите ни площадки,
след тесст за всеки тъжен бранник,
достигнал своята изтънчена противоположност
на хилаво и весело примляскване.

Сплъстените фънгъци на мечтите ни
увиснаха в най-причудливи форми.
И полетях над Вар и хоросан
разчекнатото ни въображение.
ВЪЛНИ РАЗБУНЕНИ,
СВЕЩЕНО ИЗНАСИЛВАНЕ -
едва ли.
Под неостърганата ни пета
се сви налудничавият ни напън.

Живеем - някак.
Давим се - пак някак.
На зикуратите разбирането свърши.
/Строителят-лингвист тълкува днес
най-истерични междуметия./

Къде е обещаната Вселенска Пневма,
която трябваше душите да пречисти?
Нали така твърдеше жизнен еретик,
канонизиран днес в махленска секция.
Нали скалата някой си обърна.
И заплати.
/Отголу Ведрата Винарка
крачето си отново пренасочи./
Нали морето някой си преглътна.
И заплати.
/А днес от сушината се въздига
земетръсен процеп./

Вселенска Пневма ли?
Та това е Вкиснат гъх,
избълван от пасти на Вкисната околия.

И ето -
сетният ни пристан.
Скопеното, едва дочакало,
докосва с пръстче нашето пръстче,
но не за да пресътвори,
а за да въздигне глината отново.

МАЙЧИЦИ

- Днес майките са в челните редици -
... Шансоните от склеротични баби,
насочили базуката на старческата слабост,
забравили бетонните торби
и юрнали се урбулешката напред -
застъпници и ратници
за НИЩОТО.
Съпруги на подстеблените хора,
тез майчици на мекушави плодове,
на плодове с високомерни и болнави ирисци.

- Днес майките са в първите редици -
Навикват ни,
шибойчиците носят -
на чуждото в окото да се целят,
на чуждото окото да дерат.
Бушуват пощръклелите артерии,
Вмирихва се плодът на тучната трапеза.
Каква стремглава еволюция,
поела от шармантно задоволство
и стигнала до глух юмрук.

Несигурни са стълките ви, майчици,
защото изтърсаче изпъзвява.
С фустани да запушвате устата му,
Все тъй, разсипва крехкият му крясък.

Единни, неделими майки,
забравихте за гругите -
изтлелите,
стопили се,
смалили се,
посърнали от глад.

Тез - другите, отзаг които кретат,
вrabчeтa същи,
купчинка сълзи,
чеиза за отвъд стъкмили
и завещали ни корица суха.

Вървете си по пътя, майчици,
че на родител се пестник не вдига.
Вървете и не се обръщайте.
Сираците ще ви изплачат.

юли 90

* * *

Тича по коридорите на гушата си,
набира инерция -
все по-навътре,
все по-навътре.
Блъска се в нещо,
излиза на слънце ...

Някой крещи:
- Камък за лудия!

СЛОВО И СМИСЪЛ

ИВАЙЛО ДИЧЕВ

МЕЖДУ ЛУДИЯ И ТЕРОРИСТА

За Лукач изкуството е индивидуализация; през Новото време то играе една компенсаторна роля, опитва да възстанови разтворената от буржоазната рационалност човешка индивидуалност. Ако през Ренесанса трагичното е идвало от специфичната "посока, избрана от Волята", в драмата на XX век "самият акт на воля е достатъчен белег на трагика", "самият факт на съществуването /на човека - ИД/ е станал трагичен, тъй като неговата индивидуалност е радикално застрашена в новото общество. Но такова поставяне на "самия факт" на нечие съществуване в

центъра на художествения интерес означава подмяната на ценностните очевидности с характеристиките особености, на съгбата - с патологията. "Патологията - завършва Лукач, - се оказва единственият начин да се направят недраматичните /буржоазни - ИД/ хора драматични, болестта е единственият начин да се направи вътрешното видимо."¹ Така на самия връх на цивилизацията се озовава иманентно болният - лудият.

Тук трябва да продължим Лукач: В края на XX век лудият става център на вниманието не само като обект, но и като *субект* на изкуството, не само като тема, но и като подход. /Хьолдерлин, Достоевски, Ван Гог, Арто са пример за това./ Отвъдността на художника е подменена от неговата *извън-норменост* /Шопенхауер е, тъй да се каже, буквализиран/; той не е облаган от божествена *таланта*, той страда от болест, в която няма по-висок смисъл, той е повреден човек. Подобна другост можем да наречем тотална: единичното и общото са сблъскани непосредствено, *без междинен термин* /който, примерно за Гьоте, беше самата специфика на изкуството/. Налудният жест е извън-жанров, непредвидим, неводим до нищо, той е скандал - поставя под съмнение самият хоризонт на разума, предизвиква тотална фрустрация и отпук - теоритически неограничено общуване.

Заедно с това въпросът е по-сложен: ако някаква интерпретация предварително е деконструирала другия до биологическа "повреда", никакво естетическо преживяване не е възможно. Ситуацията се еротизира от *убусмислието* на здраве/болест. Нашата интерпретация се колебае между два радикални, взаимноизключващи се полюси: *че другият е и че не е*, че за неговият жест *има* човешки субект и че такъв субект *няма*.

Така изглеждат нещата откъм публиката, откъм автора обаче се появява още един момент и той е във възможността самата тази тотално-еротическа ситуация да е целенасочено създадена, т.е. той да се *прави* на луд, да се поставя *съзнателно* отвъд разума. Луд ли е С. Дали, когато заявява: "Всеки, който се е посветил на изкуството, не е напълно здрав, не е с ума си. Той или е маниак, или параноик /като мене!."² Това е парадокс на самата Сартърова "mauvaise foi", парадокс на съзнателното сезаличаване.

И тъй, ако на единия полюс в тоталното еротическо взаимодействие имаме биологическия факт, болестта, отсъствието на субекта, на другия бихме имали акт на *естетически тероризъм*.³ Аналогията с политическия акт е очевидна: терористът *решава* да се постави отвъд разум, морал, той отрича изобщо съществуването на общо пространство с другия /т.е. онова трето, което прави възможно тяхното съществуване в един и същи свят/, като прехвърля изцяло отговорността върху демократичната система. /Ако в Хегеловия ход човекът сам ставаше третото, поемаше самото взаимодействие на Аз и Ти в своето тотализиращо знание, терористът прави обратното, отхвърля това трето./ Бодрийяр пише, че тероризмът е възможен благодарение на "пълната анонимност и отговорността на всеки"; той показва, че "Все едно кой отговаря за Все едно какво".⁴ И ако при политическия тероризъм аз пренасям върху другия, т.е. върху обществеността *моралната* отговорност за *моите* действия, то при естетическия аз пренасям върху другия, т.е. публиката отговорността за *смисъла*

¹ G. Lukacs, "The Sociology of the Modern Drama" in "The Theory of Modern Stage", ed. E. Bentley, L. 1962, p. 45-450 /433, 448-449/.

² "Я, Сартвор Дали", в "Декоративное искусство" 5/1985, стр. 41.

³ Подобно понятие е вече използвано от различни автори, например Виж Ж.-П. Барте, "Qu'est ce que la litterature", P. 1948, p. 188.

⁴ J. Baudrillard, "L'otage" dans "Les strategies fatales", P. 1983, p. 49-70. Виж също И. Дичев, "Епитафия на заложника за терориста", "Народна култура", бр. 52/1989.

на *моето* изкуство. Тъй като демокрацията прелива от отговорност, "аморфна и безгранична" по израза на Бодрийяр, така културните институции преливат от смисъл, те са готови да откликнат на шантажа, да произведат рационална рамка на непрозрачния налуден жест. Й. Йонеско, написал "Плешивата певица", заявява, че чака някой да му обясни какво е искал да каже - биха му обяснили дори и да не желаете това.

Като примери на естетически тероризъм можем да споменем наслуки бруитистката поезия на футуристите и манифестите на Дада, 48-те секунди мъчание, "изпълнени" от Дж. Кейдж и живата мишена на Крис Бърдън /който се остава да бъде прострелван от публиката или се овева от тавана на изложбената зала, закачен на рибарския кукичку/ и т.н. Тук нас ни интересува не феноменологията, а общия комуникативен принцип: художникът върши нещо, което е непосредствено безсмислено, той шантажира една предварително мотивирана да търси смисъл публика, като поставя под въпрос самото си съществуване като смислен субект.

Нека продължим аналогията с политическия терорист. Той може да постигне своите условия *само* ако съществува публично пространство /тази светая-светих на демокрацията/, в което неговият тотален акт да бъде поместен; в тоталитарните общества например тероризмът просто не работи, защото такова такова пространство не съществува - там терорист е самата държава, но това е друг въпрос. Само че публичното пространство не е природен феномен, а артефакт. С други думи терористическият акт се появява задължително в *рамка*, за каквато служат медиите и другите демократически процедури. Индивидуалната отговорност не се преживява пред някаква отвъдност, да речем - пред Бога /това би обезсмислило фигурата на терориста/; отговорността е репрезентирана публично, тя е налична, знак вътре в системата, тя е "отговорност". И ето че в системата се появява друг знак: "безотговорност". Системата е блокирана, защото тоталното противоречие между налично и дължимо, а противоречие между наличности, не между означаеми, а между знаци. Да се справи с терористичния акт в този смисъл би значело да унищожи *не* терориста, а да унищожи *самата рамка*, в която той се появява, да унищожи *самата себе си*. Да престане да изобразява терориста чрез медиите и демократичните процедури, да го сведе до прост престъпник, това би означавало демокрацията да отсече клона, на който седи, принципите на обзримост, публичност, прозрачност. Терористът няма как да бъде наказан от бога, невъзможно е да бъде измъчвано тялото му - с разрешаването на чрезвичайната ситуация той изчезва мигновено и без следа тъй както улучената ракета в компютърните игри.

При естетическия тероризъм художественият продукт се появява в също такава предварителна рамка на очакване; културните институции са се заели предварително, преди чувешкото възприятие, харесване, преди самия контакт с изкуството, да изобразят този продукт, да го етикетират, подредят, класират. Механизмът на художественото производство е почнал да самодействува /тъй както механизмът на публичността - обобществяват се всички факти, независимо дали ни харесват или не/. Практиката на *ready-made* въведена от М. Дюшан експлицира иронично именно това: всяко нещо, сложено в рамката, сиреч във фокуса на вниманието, поддържан от институциите, *автоматически* може да стане изкуство: писоара, велосипедното колело, отцеждачът на бутилки. Това е, тъй да се каже, нулевото ниво на институционализираната художествена практика. То може да се изпълва с все по-грасични покушения на смисъла, нещо повече, градацията е задължителна, доколкото публиката има тенденцията да привиква, да включва терориста в своя свят. Един от най-грасичните пърформънси е извършен от Карола Шнимън: тя изложила себе си в залата гола, нареждайки наоколо вилици, ножове и други остри предмети; надпис подканя посетителите да я наранят. За учудване и на художник, и на зрители, хората с

увлечение се включили и нанесли толкова тежки рани, че художничката трябвало да бъде откарана в болницата. Още по-радикален е Ив Клайн, който на няколко пъти просто скачал от прозореца, с цел "овладяване на пространството". Има ли съмнение, че подобни актове ще останат в историята на изкуството?

Особено отчеплив е естетическият тероризъм в областта на словесното творчество, там, където самият материал принуждава към смисленост; литературата според Барт по самата си същност е "реакционна", тя трябва да възбуди бездълтното, да направи непрозрачното прозрачно тя винаги е едно изместване⁵ /В изобразителните изкуства е обратното, те правят смислена вещта/. Такова се развива в историята: В класическата литература, характеризираща се с прозрачност, превръщането на езика в предмет за съзряване става чрез външни, социални ограничения. През XIX век това положение е разколебано и литературата става все повече обект на "фабрикуване", нещо, което се създава с труд; пред погледа сега се изправя формата-предмет. С Маларме настава нов обрат; във времето, когато Маркс формира да промени света, Маларме призовава да промени езика. С това започва времето на модернизма - епохата на езиковите утопии, които ще съпътствуват революциите във всички останали сфери; това, което Барт има предвид е, че езикът "става обект на едно убийство", над него се извършва покушение и на читателя се представя само неговия "труп". В следващия период литературата ще се обърне към неутралното "писмо" /écriture/, представляващо нулевата степен на литературата, точката на нейното изчезване /за това ще говоря по-нататък/. И тъй литературата е обект последователно на един поглед - едно правене - едно убийство - едно отсъствие.⁶

Тази история, която за мен е по-скоро типология /защото през епохата, за която говорим, всички тези видове литература съжителствуват/, ни позволява да ситуираме литературно-терористическия акт: той е най-радикалното "изместване", негова граница е довеждането на езика до чисто природно състояние, до шум и графика. Но тук има един съществен детайл: "убийството" на езика няма как да бъде повторено, в него не може да има истинска органична традиция, поради факта, че той е само *негативно* определен - чрез онова, което убива. Можем по-скоро в тон с Ницше да говорим за *усилване* - на шока, на провокацията, на "волята", ако щете, която не може да се съизмери с нищо, освен със самата себе си. Маларме - футуризмът - дага - абсуртизмът: това не е развитие, а само усилване.

Нека вземем пример от Маринети. Ето как обосновава той своя нов език, т.е. своето убийство на езика, наречено "думи-на-свобода" /parole libere/, образувано от parole in liberal. Представете си, че ваш приятел, "който се намира в зона на интензивен живот /революция, война, корабкрушение, земетресение и тъй нататък/ започне да ви разказва непосредствено своите впечатления /.../ Той ще започне, разрушвайки брутално синтаксиса на речта си. Той не губи време да строи изречения. Пунктоацията и правилните прилагателни не означават нищо за него. Той ще презре твърдостите и нюансите на езика. Без гъх, той ще шурмува нервите ви с визуални, слухови, осезателни усещания точно така, както те му идват /.../ Шепя съществени думи без конвенционален ред. Единствената грижа на повествователя - да предаде всяка вибрация на своето същество." Това е, което трябва да прави поетът-футурист.

Какво легитимира особения език на поета /неговата еротическа грудост/? Не божествената лудост, не истината, и не индивидуалната му природа.

Легитимността му като друг идва от факта, че той пребивава в друга *ситуация* /революция, война, земетресение и пр./, различна от тази, в която е слушателят. При това той не я съзрява от някаква мета-позиция /както да речем Омър съзрява пагането на Троя/, а е непосредствен участник в нея, той няма дистанцията на повествователя, не е отвъден, а отсамен, защото особенията ситуация не е в идеалното царство на паметта, а в живото, открито ставащо. В извештен смисъл самият поетичен дар е безсмислен - *всези*, попаднал в ситуация на земетресение, би говорил също толкова "поетически". Етика, естетика и познание са колабирани в голата психология; художникът не е друг, той е същият като нас, само докаран /докарал се/ до по-екстремно психологическо състояние. Съкратеният трети член на взаимодействието между художник и публика - обективният план, в който двамата биха могли да съ-съществуваат - прави от неговата еротика агресия; наместо да вае идеални светове, писателят почва да "шурмува нервите" на своя читател; изправени са една срещу друга две психологии, еротиката се развива, тъй да се каже изцяло вътре в наличното.

Но тук отново стигаме до еротическото двусмислие, което положихме в основата на естетическото. Ако говорителят-футурист *наистина* пребивава в катастрофата, ако пристига обезумял и задъхан направо от мястото на събитието и ни предава "всяка вибрация на своето същество", той за нас се доближава до биологически-фактичното, до полюса на лудия. Възможно е обаче да *симулира*, да извършва съзнателен акт на тероризъм. Нещо повече: самият акт на поставяне в чрезвичайна ситуация мигновено *предизвиква* чрезвичайната ситуация, утопията се случва в мига, в който я помислим, катастрофата е самото искане на катастрофа. Тащото самото съкращаване на третия член /общия свят на Аз и Ти/ вече прави ситуацията чрезвичайна - няма никаква обективна опорна точка, която да я предпази от случването на най-невероятното, най-фантастичното; не може дори истински да се твърди, че тя е или не е чрезвичайна - няма кой да каже това. Съществува единствено борбата на Аз срещу Ти, тоталната еротика, която в едно свое частно проявление е наречена "класова борба".

Паралелът с революционно-терористическите обществени движения е правен многократно, сам Малевич казва, че кубизмът и футуризмът били предизвикали революцията от 1917 г. Ако няма Бог всичко е позволено, твърди Иван Карамазов. Всъщност ако няма Бог /срещ общо ценностно пространство за Аз и Ти/ това всичко просто *трябва* непрекъснато да се случва - тероризмът е единственият начин да си набавяш реалност, трябва да атакуваш другия, за да съществуаш. Истинският революционер, т.е. този, който иска наистина радикално да промени всичко, за който няма обективно трето, което да свързва стария с новия свят, *руши, за да съществува*. Така новият художник, отвързан от ценностната вечност, свободен в ситуацията срещу своя читател или зрител, има за основен мотив не да създаде *нещо*, а да възпроизведе *себе си* като художник, перманентната революция в изкуството на модернизма е единственият му начин на съществуване. Той е автор заради самото авторство по аналогия с *l'art pour l'art*. Рушейки обективното трето, той всъщност "се отървава от това свое натрапчиво Аз" /Маринети/ или с думите на Малевич "премахва от всички изкуства дребнобуржоазната идея за субект", "бие по съзнанието като по звездей, който забиваш в каменна стена" /като че ли слушаме Ленин!/.

В основополагащия манифест на футуризма след призивите да се запалят библиотеките и да се наводнят музеите, се казва: "Най-старите от нас са тридесетгодишни: тъй че ние имаме 10 години за да завършим делото си. Когато станем на 40, други по-млади ще дойдат и ще ни захвърлят в кофата за боклук като непотребни ръкописи - ние искаме това да стане!" Терористът се е оказал заложник на самия себе си, той еротизира публиката със себе-деструкция.

⁵ R. Barthes, "Inaugural Lecture" in Selected Writings, ed. S. Sontag, Oxford 1983, p. 462.

⁶ R. Barthes, "Le degre zero de l'écriture", P. 1972, p. 8-10.

⁷ F. T. Marinetti, "Deconstruction of Syntax - Imagination without Strings - Words-in-Freedom" 1913 in "Futurist Manifestoes" ed. U. Apollonio, L. 1973, p.98.

ПОЕЗИЯ

ИЛКО ДИМИТРОВ

"ТОДОР И ЛЕЛЯ МУ - МАГЪОСНИЦА"

И така може да бъде -
 ни с мъртвите - мъртав
 ни с живите - жив. Краката
 да вършат своята работа, сякаш,
 не е определено за смърт тялото вече,
 да пълни кръвта, да къркорят червата,
 да се свива във орех юмрука, в мига,
 в който вече е скъсана нишката.
 Някъде,
 някъде в тялото
 вече е скъсана нишката и бавно
 края се свлича.
 Но смъртта все още докрай не е смърт.
 Сега тя съществува наред със кръвта, с детеродните органи,
 с ушите и лимфните възли, тя се развива,
 както набожда брада всяка нощ,
 подобно храна се приема във тялото,
 и методично се смилва, дордето прерасне в енергия,
 но да разлага.

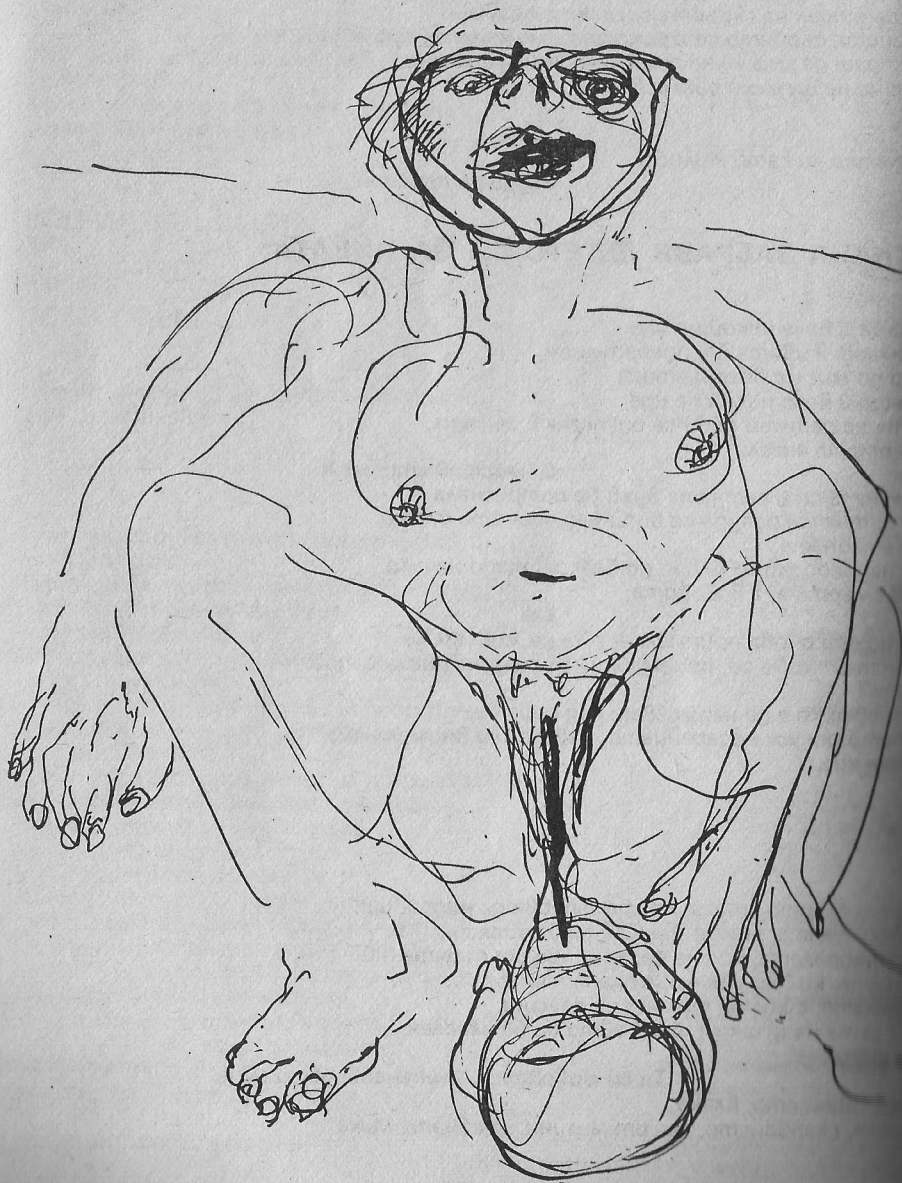
Смъртта е приета.

Сега,
 трупчето да порасте.

"МАЙКА ПРЕСТЪПНИЦА"

Нещастнико -
 защо си лишил от право на избор ръката си,
 защо си приел да градиш върху въздух,
 и то обитаван от демони?

Целият в мъка се сви -
 обречен и ти като своята жертва, наместо
 като след прошка да се отдръпнеш от себе си,
 за да видиш с очите, а не със плътта си.

Не със плътта си - Виж - Бог свети във тебе
и ти му отвърщаш.

Ако не бе страгал така,
можеше сто пъти и по сто да избягаш от този
измислен от другия край. Ако така безумно
не бе се отдал на скръбта си, както безумно
бе насищал сърцето си с радости - можеше твърд и спокоен
да накараш да млъ + кне онова гнусно шушукане,
прилично на шум от разкъсвана кожа.

Ще усетиш ли като милост

младите пръсти?

"ПЕТКАНА ЗАБРАВЯ ДЕТЕТО СИ НА НИВАТА"

Насреща ѝ вече никои не иде.
Със смърт живота ѝ е преизпълнен,
както до миг - с боговъзторг.
Насреща ѝ вече никои не иде,
кръвта на детето гори се оттегля в земята.
Като паднал ангел.

С неистов стремеж
от плътта си и сетната връв бе изтръгнала
за да литне накрая, да се види над черното блато.
До светлината,
така непреодолимо близо до безкрайното начало
и не в смъртта, а в живота,

как

да устои на онова притегляне? Та не живеем ли
без част от себе си, приемайки като единствена съдба
земята?
Но нечовешко е да надмогваш над себе си.
И небето допуска озарението, избирайки внимателно
отплатата.

* * *

Ти си няколкото стиха, които трябва да направя,
или формулата, която трябва да измисля,
или катедралата, която се отцепва от ръцете ти,
или трупа, който увенчава плана ти,
или думата, с която трябва да спасиш,
ти си акта на душата, без който си безмислен,
ала и друго.

Ти си любовта, и счупената облегалка,
разочарованието, влака,
алкохола, скарването, чая от малини, гребната лъжа.
Още

любовта, която постепенно става поносимост,
вярата, която става постепенно мания,
пробуждането, което постепенно става аг,
възторга, който постепенно става лудост,
тялото, което се разлага,
самия ти -

бремето, което някой уморено носи,
самия ти - милостивата подкрепа на естествения край.
Естествен?
Колко по-мъчително обемен е човека
от предназначението си!

МАРИЯ КРЪСТЕВА

ТЕБЕ ПОЕМ

"И техните думи им се показаха празни
и не им повярваха."

Лука: 24,11

След чудото, разкъсало пространствата
на този свят,
сърцето стене от премала като гларус,
проснат от разпенена уста
върху пустинен бряг.
Стенание е морето, затиснато от камъка
на празното небе,
от своя стон затиснато, от собствения вопъл.
Разкървавените следи останаха
по лумналия бряг.
След чудото светът отново усвои смъртта,
с която беше свикнал като с раковина.
Разби светите думи в камъка
като вълни след прилив
и задиша тежко своя мрак,
задиша тежко своята нищета
като след вопъл на удавник в кладенец.
И думите им празни им се сториха,
защото думите отекнаха сред празните пространства
на непожертвалите се души.
И не повярваха, защото вярата е нужна
на разпнатите, не на оцелелите.
След чудото дойде съмнението в чудото,
защото да руши е привилегия на пръстта.
Не им повярваха,
макар че в редки утрини

открехналите се зеници
 Внезапно заболяваха от болката
 на състрадание и обич,
 която този свят едва ли би могъл
 да понесе.
 Едва ли би могъл да понесе
 да понесе
 да понесе
 да понесе
 В това пресъхнало гърловище на дните
 отровата е най-удобна за преглъщане.
 И думите им празни се показаха
 не им повярваха
 не им повярваха
 не им повярваха

"А той им рече: ако не видя на ръцете Му
 белега от гвоздеите, и не туря ръката си
 в ребрата Му, няма да повярвам."

Йоан: 20, 25

Докоснах се до раните на Бога.
 Те кървяха. Безмилостна бе ласката,
 с която мойта пръст бе ослепена.
 В междуречията на дните,
 когато лясъкът замръзваше
 и хоризонти се разбиваха
 между възкачванията на слънцето,
 в замръзналите часове,
 когато бе далече милостта
 и земната ми участ се въздигаше безбожна
 без храм, до каменния под, охлаждащ челото.
 Единственото ми докосване
 бе пустотата на света,
 бе пустотата в мен -
 Невинност с жертва в лявата ръка.
 Защото гладна е за жертва
 невинността. Позналият е сам
 пред необята на хищната невинност.
 Докоснах се до раните на Бога.
 Платена бе цената, Вярата платена
 от друг. Изминат бе брегът на милостта.
 Изминат пътя на моето неверие
 от бряг до бряг. Дали ще мога пак да стана
 и да ходя?

Докоснах се до раните на Бога. Те кървяха.

поб им отговори: не изисквайте нищо повече
 това, което Ви е определено."

Лука: 3, 13

Великата кратка е. Както за рибата морето
 амька за гущера. Вигелината кратка е.
 пътят дълъг. Само знак на неизбродни обиталища.
 пътят сред копривите търкаля мяло като вечност.
 стъпките ще обраснат с трева. И над сърцето
 стъпки ще поникнат. Там пепелта ще отбележи
 ите на небето. И огънят ще се търкаля
 ко копривата. Росата после ще умие
 рената земя. И хората по старите закони
 решат. Ще идват, за да си отидат, както винаги.
 морски паяжини стегнати гърдите ще хриптят,
 окриви ще рухнат, ще вали.
 не ще узнаят своята съдба
 ни от край до край да я пребродят.
 не догаря паметта като фенер в тъжда.
 ще узнаят своята съдба, за да я изживеят
 на избор. Морето кратко е за рибата.
 главо за покоя. Преди от край до край да прегрешат
 а закупят пребродените рани, няма да прозрат.
 ще избягат, ходилата къси са,
 както зримостта. Тъй както земните закони,
 адаващи съзнанието.
 илата къси са. А пътят вечен.
 ади ще рухнат в гланите, ще тлее мрак.
 се разчулват пространствата на тленната
 мност. Художникът ще сменя багрите
 радския пейзаж и на душата.
 равата ще бърза като пясъчен часовник,
 до посее своята вечност от обратната страна.
 ек ще следва предопределеното в незнание
 е познава горестта като избрана участ.
 томо вигелината кратка е. А пътят вечен.

после им каза: "Лазар, нашият приятел е заспал,
 стивам да го събудя."

Йоан: 11, 11

аза тихо: Ти ще оживееш,
 а закона на живота си познал.
 увката не ще отрови твоята кръв
 отровите в счупената мечта ще повеят.
 м е останал един глас
 призове живота ти

и с обич да изпълни празните руини.
 Ще оживееш, щом следите ти
 не са отровени от папрати
 и свечеряването вие клони на любов,
 смирение и зеленина в очите.
 И каза тихо: На живота примката
 е тясна и горчива.
 Разбива се живота в шумотевицата
 и тленността.
 Но един глас от празните пространства
 те призовава
 към този крехък съд на болка.
 Това е твоята истина
 и ти докрай ще трябва да изпиеш
 тази морска сол.
 Една сълза те призовава от мъртвите.
 Не се отричай от сълзата сред пустоша,
 дори на нова смърт да те обрича.
 Ще живееш, щом законът на любовта
 те вика
 И срутен, синият ти дом оставил е
 отломъци от небе.
 Следите пресни са, ще ги намериш
 наобратно.
 И каза тихо: Но помни пътеката,
 отворена е тя дори когато
 небето е разгърнало златисти шепи,
 дори когато жълдите на целувките
 се сипят топли по очите ти,
 дори когато пясъкът проблясва
 като слюда под нозете.
 Помни пътеката. Защото един ден сам
 ще трябва от съня да се завърнеш.

ДОБРИНКА КОРЧЕВА

ОТКРАДНАТ МЕДАЛИОН

Не зная с други как е, но ревовете каменни на лъвовете тежкостъпни
 и ден и нощ замерят ме, а и трамвайното, гребномонетното звънене.
 И в тежката палата - без палто - как красноречието младо тръпне!
 И водопадите на стълбищата се отпенват -

от много сухи стъпки преполовени.

Какво е съвършенството на гърбовете улични, които ни повдигат,
 къде са гърбовете хералдически по тях -

нима решетки на канали и угарки?

Аз помня: черно кюмюрджийско плагне и сноване на талиги,
с кончетата по-шумолящи и по-черно свити от хлебарки.

От ген на ген надеждата се тули по ъглите и немее.
По възлени пристъпва светлината и със сълзите ни гаси се.
Мълчи! защото отвратена от огромността на тези неантични колизеи
виновната любовна буря ще се посвени от своя хладен, яген смисъл.

Сред торсове живеем, и в потреса на нощи вдигам
завесата над всеки свят, тъй както майка одеялото, за да погледне
насън детето си. И то е друго. Но са същите онез, сновящите талиги,
и конете пак са черно-свити, но кочияшите - настръхнали и - бледни.

БЪЛНУВАНЕ В ГАЛОП

Тази бясна игра в чуждата кръв е чужда за вас.
Това лекокрило смешение има наследници други.
Смразяват се птиците. Мраз, или морз, или Марс,
или стуг, или кърваво нежни заблуди.

Но покривът? Покривът мой сякаш Хефест е сам изковал,
да привлеча гъжда слънценосен,

Водите да пламват в запалителни смеси.

Тази бясна игра в моята кръв, този нахален накал -
признайте, не ще го измерите, помислете - не сте си
го представяли. И нататъка тъй или така
или животинско и муцунесто, блеещо - прочие ...
Нима искате покрив? Аз се смея и глина пека,
и с тухли замерям вашата случайност и необходимото многоочие
пред своята кръв, освирквана, както цигулките - контрабас,
случайност оркестрова, не, просто - сложно ми хрумна.
Носи ъглите си слънцето и с кучешка непокорност

Ваксинно проклетие срещу любовта към заслоните -

ми инжектира антибяс,

остроъгълна, тъпоума.

Има за просторните буйства местенца - мм, райски декор,
и цигарени залици, консервни кутии -

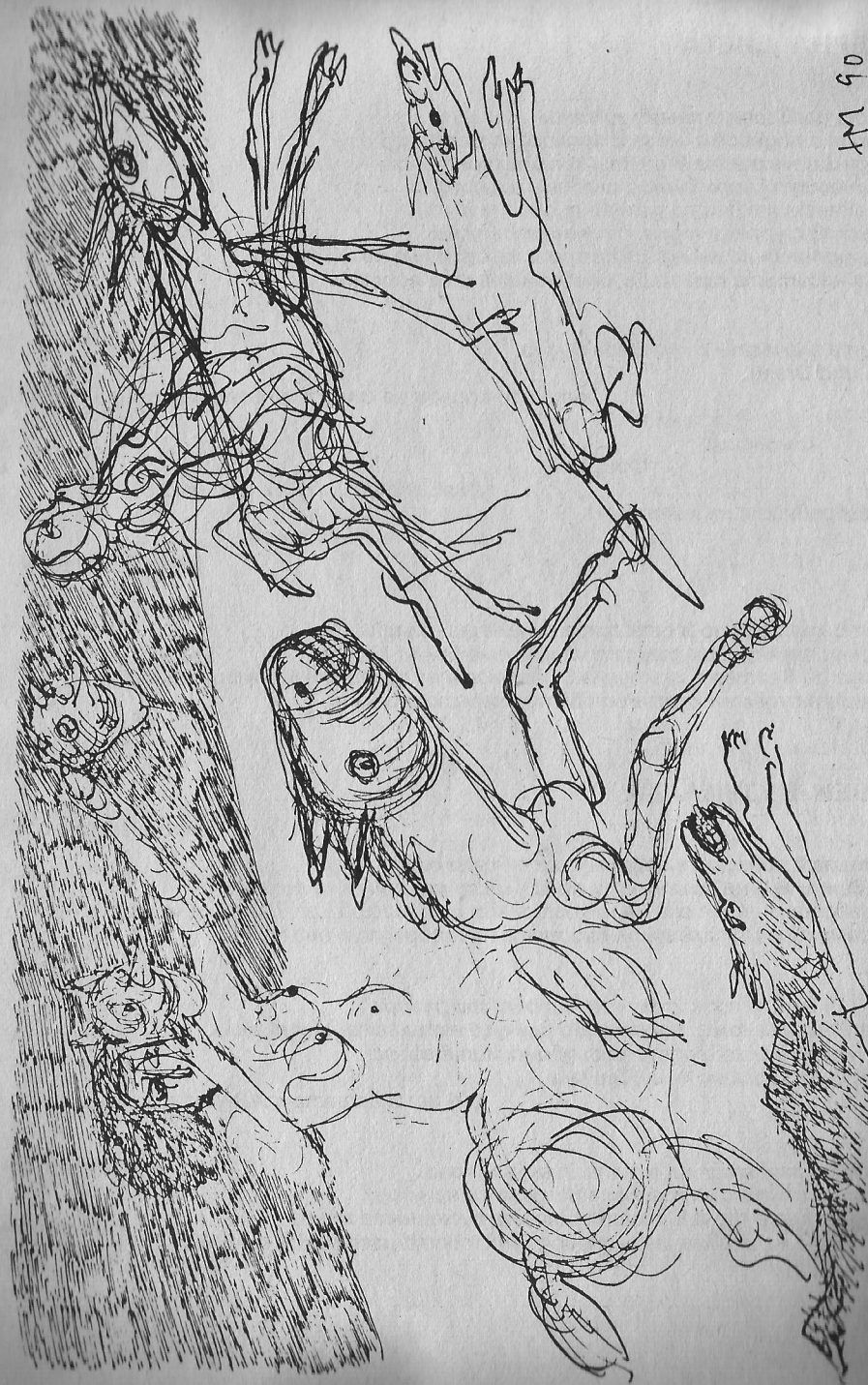
рибешки, ноеви, залoени ковчежета.

Оставам открита. Главата не е главня, да сипеш с пепел,

от горещите още прегради ще вземе,

а цвете, и тор

В чернозема на гилотината ще се вреже тя.

СЕВЕРНА ДИЕТА

Картоф разварен и паметник гнил
 е Берлин с подкосени нозе в подковани ботуши.
 Тевтонски ме ритва в очите. И плюе тротил
 вдетиненият Георг къмто славянски гущер.
 Но славянският вешер дъхти на овчина и лой.
 И е лъскав с упреци тихи, с лакомства меки.
 Елба - люпилна на лебеди. Яйцето с жълтъка на речен прибор
 залива неситите трапища, разбойните моя просеки.

Берлин е злочест - като фара подир
 Sturm und Drang,

ютиите-кораби не сушат на Балтика пелените.

Вие,
 фъфлещи

Фридрих,

вървете си, казвам, със мир.

И не забравяйте на ликото -

безшлемен -

га се поклоните.

Пюрето картофено в белотата си млечна - кърви.
 Безволни наследници раждат напук хемофилни касани.
 Главата на Вертер е хлътнала в раменете на класически пруски треви.
 И черният пудел на Гьоте ни свети с фосфорни лапи.

ЧЕРВЕЙ В ОЧИЛАТА

За вятъра в зениците отронен ще е всеки плог.
 Отровен; и ако не кръгъл - то поне блестящ, от ничия порода.
 А в слаботелесните очи на недостойния треперещ скот?
 И на самоубиеца, захвърлил висината на триредата пагода?

Какво ще видим горе, долу - не взорът ти разбра.
 Протяжно насекомо, пресежливо влечуго е тълпата. Ципокрила,
 тя не усеща как твърдата на съдбоносните ребра
 звондеа на сладка мъка е облизала

и в несекващата кръвнина е закалила.

Горящите разпятия на моите изгледани очи
 и светлия им гипс за храма на телата са ненужни.
 Господът като теле в касапницата на пустинята мучи.
 И от очите на оловни ангели любопитството изстискава стружки.

Знае си своята улица.
Знае си тясната улица,
която черепите ни лавират,
но на която няма да изгреем
ник - Ох - га ...

ПРЕВОД

ДЖОН ФУЛЪР

ДУМИ

Езикът също е повърхност, макар и скрита.
Движение е говорът, макар омразно.
Кротките сега ръце ще тръпнат
пак и пак - но в тишина.

Думите, макар объркани, навярно се намират.
Устните са вхогове, макар запънати с верига.
И главите - наклонени като за целувка -
пак и пак - но в тишина.

Досегът - възпиран, макар да е желан.
Живота ти езикът иска, макар да е напразно.
Очите правят почти всичко, което тялото би правило
пак и пак - но в тишина.

ТОПКАПЪ

Аз съм султанът. Връз скъпоценности сега със скъпоценности отрупан.
Главата ми клюма под тежестта на скъпоценности.
Не ми се сгъват пръстите от тежестта на скъпоценности.

Съд със смарагди ми донасят - като смокини едри,
за да се забавлявам, ако искам; а за сладкиша получавам
лъжици, обсипани със диаманти - разцепиха ми устната.

Притежавам свещник със 6666 диаманта.
Британската кралица ми изпрати
своя Орден на Жартиерата, отрупан в скъпоценности.

Един ден ще се хвърля в Босфора.

ТИШИНА

Инструментите отново
репетират своето елегантно оттегляне,
а очите остават приковани в някъде,
дори когато всеки повод за печал
е стихнал, а плочата - отдавна свършила.
Само далечният прибор на говорителите
възцарява своето присъствие - кухо,
с гъх на мухъл: не си струва да се слуша.

НОКТЮРНИ

1.

Пръстите натискат
и отпускат после
надеждите, които иначе
ни биха задушили.

И кроткото звучене
е свършване,
а не начало:
надеждите са трупове.

2.

Нека, докато слънцето чопли
живия плет, да се разделим с вярата
в предстоящо щастие.

Завинаги изчезнаха
дори безвкусните реликви
от собствените ни изгубени надежди.

Цялата тази увереност в новото,
тази решимост да минем
и без плахост и колебания.

Никой не се интересува от портрети.
С тях наистина
толкова си приличаме.

3.

Признавам, че това е
незначително, макар обичано покритие
на моите кратки дни - парченце скитаща материя
/едно любимо тяло и облаково синя сфера
се настаява в мисълта ми/
и аз сега над нея, разпервам пръсти -
като да излекувам напрегнатия свят
на слонове и на гори, които ронят
нارانените си звуци из въздуха усмихнат.

4.

Стаята внимателно наблюдава огъня,
а огънят е погълнат от себе си:
заучено Брамсово noblimente
на възли, стволоче и пукот,
прекрасни сенки, но ще ги изгубим,
за да продължи горенето.

Цвете, камък и муска:
кому са нужни огънят и светлината,
щом стаята е празна.

5.

Миговете на униние са като бавното движение,
което приближава радостта, presto possibile.

КОЛЕБАНИЯ

Миговете на очакване
на среща неопределена
са пълни с най-странни колебания,
докато сладостно умът се люшка в шемета на жаждата.

Представи си книга, която
се колебае какво това или пък другото да значи
в последната секунда преди да я отвориш,
разсипаните букви се търкулват по местата си,
ръката е на бравата.

Предсказаното ще се събдне.
Всичко има свой си път.
Какво очакваше от срещата?
Нима повярва, че животът ти ще се обърне
като в края на глава от книга?

Решението е невъзможност
да проумееш чувството
и как на отклика то жадно се откликва.
Хубави са книгите, но мъртви. Кой кого чете?

Или може би обратът на събитието
предрешен е бил на репетиция
и бъдещето ти е просто приливът, със който плуваш,
докато страница след страница след страница обръщаш.

Превела от английски: Албена НИКОЛОНА

БЛАГА ДИМИТРОВА, "Транзит", издател Кирил Кадийски, библиотека "Златороз", С. 1990

Блага винаги е била скитница. В нейните стихове словото никога не ще се утаи - магьосано, шамански заклинано, всеки миг извайвано като глина, разчупвано с вешерски жестове, синкопирано в ритмиите на съществуването, задъхано, бързащо, винаги в преход, винаги в скок, винаги разпнато на кръстопътища, възрастите и сезоните се в процепите на "между": между болката и надеждата, между духовни безсъния, бичувано от паметта, пронизвано от прозрения. Тя отдавна е превърнала самата себе си в пространство, в което стихът чергагартува, загърбил сигурността и покоя, където спирките са само временни, а крайната цел е невъзможността да има крайни цели. Получила е своята транзитна виза още по рождение, и я носи със себе си като съдба, а може би и като проклетие; във всеки случай светът за нея е пространство за прелитане, мигновен голуп, болка, изпепеляване от скоростта.

"Транзит" обаче е поема за неподвижността. Една внезапна, рязка, транзитна дисекция на сковаващото, което бе наша /а затова и нейна/ част. "Транзит" е поема за вакуума, за нашето издъдено небе, зазидано от лабиринтни мъгли, за забраната за летене, за нашето издъдено небе, зазидано от лабиринтни мъгли, за безвремето, за погребалното чакане, за вечното "утре" на летежа. "Полетът се отложи само за един живот. / Нашия. После ще излетим." Ще излетим ли? Въпросът не е личен. Загаден е от дух, който би могъл да излети въпреки всички забрани, но който приема своя човешки жребий на "вбит в земята полет", приема го, защото да изстрадаш своето безвремие, да се проникнеш изцяло от горчивите му сокове, е неотменим поетичен дълг, кръстна отговорност дори за кръстопътния човек. Ще излетим ли? Отговор: "Не ние, но непременно ще излетим." И въпросът, и отговорът са духовноисторически.

Ние, вечно чакащите на летище "Транзит". Ние, обгърнати в мъгла и страх, боледуващи вчерашно настояще, блънуващи хронично бъдеще, живеещи в урочасания рай на розите, свикнали с полетите на ужким като със собствената си кожа, ние в нашия свят, в който "само болката и обидата са истински". Ще излетим ли? Отговор: "Щом болката и обидата са истински, /о, тогава надеждата/ е до ужас действителна!" Нещо от нас вече е излетяло. Едно детско хвърчило, преминало през зирките на мъглата, безпризорно над свода от призраци и призрачности. Ние сме останали. На летище "Транзит", където всички полети се отлагат завинаги, в дъното на мъглата. Мъглата, която можем да разпръснем единствено със собствения си дъх. Тогава може би ще смогнат да излетят онези, които угват след нас. Дължни сме да опитаме. И: "Ако дъх не ни стигне, ще вземем назаем от мъртвите".

ИВАН КРЪСТЕВ, "Четене в тъмното", Библ. "Литературна академия", С., 1990

Има един лабиринт от скрити цитати, ловко скроени словесни капани, съскащи метафори, присмехулно маскирани смисли, диво напрегнати асоциативни сводове и прочее измишльотини. В центъра на лабиринта седи един минотавър и се казва Иван Кръстев.

В тъмното, разбира се. В лабиринтите винаги е тъмно.

От време на време критяните му поднасят по някой читател и той изяден.

От време на време нахлува по някой Тезей. Той също бива изяден. Не се забелязва присъствие на Ариадни. Но има множество нишки, могат да бъдат следвани - чак докато потната глан с ужас усети възел и долавя по-нататък нишките са повече от една.

Изкуството на Иван Кръстев е изкуство на възлите. Той може да възвсичко с всичко или поне да свидетелствава пред Господ Бог и нас, че всичко е свързано. Любимият му съюз е "и". /Вж. "Грамматиката, Фройд и майка" "Концерт за пиано и шевна машина"/

Напоследък усилено се говори, че ужасиите с изядането са само мит, защото текстовете не ядат хора, а Иван Кръстев е текст. Говори се също така, че лабиринтът му бил пренаселен, но тъй ловко преплетен, че блуждаещите по Тезеевци често се срещали със себе си. /За безследно изчезналите читатели сведения и слухове няма./

Мисълта е възел. Да мислиш - това означава да кърпиш разкъсания от всички преди теб свят. Да бъдеш реставратор на мрежа, която издържа твоята тежест залавя голетялата случайност. Само дето при Иван хвърковатите случайности прелитат без последствия, залитат се най-вече словесата.

"Спомен, Айнщайн, самота", любовно стихотворение от Иван Кръстев "атини, амфори, амфибии", отсечени от корена думи, "Вергилий, Манделштам Елитис", имената са стихотворения, те се взят в жълтия трамвай. Гумилъв, нищо не е идентично само на себе си, "свободата е писачът на стихо свободата-гилотина реже глави и това е само естетически проблем, чер квадр върху черен фон ... тъмно ли е?

Тъмно е. Поезията се чете опипом. Лабиринтът всъщност е огромен купу всички нишки са свързани, но нито една не води към центъра, защото поезията гилотина гилотинира самата представа за център, за която самата тя потайно мечтае.

А Нехайният Читател? Минал и заминал, без дори да разбере, че си има работа с лабиринти, купуси, паяци и прочее.

Всъщност може би е тъмно и заради това, че Иван Кръстев е скрит по юргана и чете "четвъртия източник на марксизма". Нека не му се сърдим за това. Той знае добре, че възлите на мисълта крепят нашия свят, но утопиите са ръцете които ги завързват. В неговите стихове личат всички последствия от това чудовищно познание.

КИРИЛ КАДИЙСКИ, "Преди да възкръснеш", издател авторът, С., 1990

Мъгла, мъгла, мъгла, и сред мъглата - Кирил Кадийски. Рижавата му брада с кърпаво петно, избило върху бинта на смъртността. Рижавата му мисъл подскача като катеричка от метафора на метафора, появява се и изчезва. Скитане по призрачната улица, от време навреме се чуват безсънните стъпки на Аполинер и откънтят в тръпнещата обгърнатост на Верлен: мъглата, да, та мъгла, сляла неяснотата с точността, сродила флейта с рог или пример пламтящия жираф на Дали, борбата на Яков с ангела, самата гола истина, оранжевата боклуджийска кола, поглъщаща гнилото време, плъзгащите медузи касите за прясно мляко, струящата от самотния прозорец светлина като симфония на Възкресението.

Поемата е фрагмент, както между впрочем и всичко, написано от Кирил Кадийски. Блуждаенето по мъгливи улици е безкрайно, то е и безкрайно естественото поетично състояние. От време на време той взема ножица и - кръц-кръц, отрязва един къс от своята лента на Мьобиус, подвързва този къс и го кръщава пример "Преди да възкръснеш".

стихът е пространствен: за Кагийски това пространство е между всичко-тук-около-мен и зеещата бездна на неразрешимите въпроси, простряла се между мисълта и паметта. Нощем метафорите са сводове над това пространство, денем те са неговите небесни дъги. Но във всеки случай то е особено моделирано и модулирано пространство.

Дори мъглата го извайва. По каноните на Светото страдание и вечните му поетични теми. Естествено - страдание естетизирано и мазохистично. Тук то има специфичен източник: "Уви, Все още детското ни любопитство не е заситено. Надничаме Все още в тъмни и страшни процепи; и знаем повече, отколкото е нужно, за да сме щастливи". Това знаене обаче не е премахнало въпросите, за които няма отговор. Например кому е нужно Всеобщото страдание. /Личното е нужно, особено на поета./ Но отмирането - онази оран, след която "не ще поникне вече нищо"? Колапсът на времето, окухяването на света? Въпроси тотални, върхличностни, общопоетични; при Все това в стиховете на Кагийски ще ги долавяме винаги - те са техните петолиния.

Е. С.

БИБЛИОТЕКА "МОСТ" - ЧЕТЕТЕ И РАЗПРОСТРАНЯВАЙТЕ

Досега в библиотека "Мост" са излезли:

1. Георги Башиянов. Васил Левски (Опит за духовна биография на Апостола). 1989.
2. Драгомир Петров. Византийски елегии. Стихове. 1989.
3. Виргиния Захариева. Камъкът, който не слуша реката. Стихове. 1989.
4. Михаил Величков. Господи, помилуй. Драма. 1989.
5. Георги Рупчев. Смъртта на Тибалт. Поема. 1989.
6. Пенка Ватова. Неродени спомени. Стихове. 1989.
7. Мария Кръстева. Обратно сътворение. Стихове. 1990.
8. Елисавета Мусакова. В опакия свят. Стихове. 1990.
9. Владимир Бояджиев. Любомир Костов. Апокалипсис тогава ... (квартални спомени). 1990
10. Силвия Чолева. Старо огледало. Стихове. 1990.
11. Кева Апостолова. Света Петка (мистерия). 1990.

Очаквайте:

Христо Станев. Харон дойде. Стихове.
Албена Николова. Вещица. Стихове.

СЪДЪРЖАНИЕ

АПЕЛ

ПОЕЗИЯ

- БЛАГА ДИМИТРОВА - Сизиф, Елегия за Дон Кихот (4)
ИВАН РАДОЕВ - ДЕЦИМИ, Убийте змията, Войната започва, Бяло, Притча за голямата майна, Детска тетрадка, Поезия (8)
НИКОЛАЙ КЪНЧЕВ - Лъв сред птича клетка ще запее (14)

ПОЗИЦИЯ

- ДИМИТЪР КОРУДЖИЕВ - Отказ от мислене (17)

ПОЕЗИЯ

- АТАНАС СЛАВОВ - Порнографска поема 1968 (19)
ВАСИЛ СЛАВОВ - Бич божи - II, Сътворяването на човека, Майчици, Тича по коридорите на душата си ... (38)

СЛОВО И СМИСЪЛ

- ИВАЙЛО ДИЧЕВ - Между лудия и терориста (45)

ПОЕЗИЯ

- ИЛКО ДИМИТРОВ - "Тогор и леля му - магьосница", "Майка престъпница", "Петкана забравя детето си на нивата", Ти си няколкото стиха ... (50)
МАРИЯ КРЪСТЕВА - Тебе поем (53)
ДОБРИНКА КОРЧЕВА - Откраднат медалион, Бълнуване в галоп, Северна диета, Червей в очилата, Ухото на Делфи (57)
ХРИСТО СТОЯНОВ - Милена, Старото гробище (63)

ПРЕВОД

- ДЖОН ФУЛЪР - Думи, Топкапъ, Тишина, Ноктюрни, Колебания. Превод от английски: Албена Николова (64)

ПРЕГЛЕД

- Е. С. - Блага Димитрова. "Транзит"; Иван Кръстев. "Четене в тъмното"; Кирил Кагийски. "Преди да възкръснеш" (68)

Алманах за поезия "Мост"
Издание на Екогласност

Адрес на редакцията: София 1618, бул. "Петко Нанетов" 14

Редактор: Едвин Сугарев
Секретар: Пенка Ватова
Корица: Атанас Василев и Николай Майсторев
Илюстрации: Николай Майсторев

Формат 1/16 от 64/80.
Излиза 4 пъти годишно.
Годишен абонамент: 8 лв. Цена на отделен брой: 2 лв.

Компютърна предпечатна подготовка: КФ "ТЕХНОТЕКСТ-3" - София

Печатна база на Народната библиотека "Св. св. Кирил и Методий"

Тираж 2 000. Ръкописи не се връщат.

—
Колективна фирма **"ТЕХНОТЕКСТ-3"**
извършва:
компютърна предпечатна подготовка
на български, руски и английски език,
преводни и редакторски услуги, корекции.

София 1680, ж.к. "Бели брези", бл.28, ет.5, ап.21
тел. 58-66-98

—